

ספר מורשת בה"ד 20

1955 - 2016

כתיבה:

סא"ל תדהר לב
רס"ל מיקי בוטרשוילי

הגהה:

ע"צ ניסים נפתלי

עריכה:

סגן אוראל טולדנו

עיצוב ועריכה גרפית:

רב"ט יהונתן הולינס

תאריך הוצאה לאור - סיוון התשע"ז, יוני 2016

© כל הזכויות שמורות לבית הספר למקצועות הטכנולוגיה והאחזקה
אין להעתיק, לצלם או להשתמש בכל תוכן מילולי או חזותי ללא אישור המחבר או העורך

מפקדי וחיילי בה"ד 20 לדורותיהם,

החל משנת 1955, שבה פתח הבה"ד את שעריו לחניכיו הראשונים, ועד היום, במשך כ- 60 שנים, שוכן בה"ד 20 במחנה ידן בצריפין.

בה"ד 20, האקדמיה הטכנולוגית של חיל החימוש, הינו שער הכניסה לחיל. בארבעת בתי הספר של הבה"ד מתקיימים מגוון רחב של קורסים והכשרות, החל מאמצעים אופטיים, כלי נשק ואמצעים טכנולוגיים, דרך מקצועות האוטוטרוניקה, מהרכב המתקדם ועד לטנק ולתותח, אמצעי חילוץ ואמצעים מיוחדים לשדה הקרב העתידי.

בוגרי ההכשרות בבה"ד, ה"לוחמים הטכנולוגיים", משתלבים בשירות משמעותי בצה"ל בכלל ויחידות הצבא, החל מיחידות זרוע היבשה ועד לתפקידים ייעודיים במרכזים ובמפקדות טכנולוגיות ולוגיסטיות.

מאז הקמתו של חיל החימוש, על רקע מלחמת העצמאות והקמת המדינה, עבר הבה"ד כבר דרך משמעותית. לאורך השנים, שם לו הבה"ד למטרה להיות מוכן למלחמה, להכשיר את מרב החיילים למקצועות הטכנולוגיה והאחזקה, תוך הקניית זהות חילית ומוטיבציה, קיום תרבות ארגונית ערכית והדרכה יעילה ורלוונטית השואפת למצוינות.

בימים האלה עתיד הבה"ד להעתיק את מקומו ההיסטורי מצריפין לקריית ההדרכה שבנגב. המעבר לקריית ההדרכה הוא בבחינת הגשמת חזון ברמה הלאומית עוד מתקופת בן-גוריון. ההזדמנויות והיתרונות הגלומים בשינוי הזה - ברמה הלאומית, ברמה המבצעית וברמת הפרט - כוללות יצירת סביבה מתקדמת ואיכותית המתמקדת בהדרכה יעילה, יצירת אפשרויות למתן שירות לכלל המגורים המשרתים בקריה וכן הזדמנות להתיישבות איכותית מתחדשת בנגב.

עצם הקמת קריית ההדרכה, המאגדת את כלל בסיסי ההדרכה המקצועיים, הינה שינוי היסטורי המתרחש פעם בודו.

עם המעבר דרומה - תמה תקופה!

כדי לשמר את מורשתו של בה"ד 20, הונצחו בספר הזה האירועים והמפקדים מיום הקמתו, באמצעות מסמכים היסטוריים, ראיונות ותמונות של אירועים וטקסים המספרים את סיפור הבה"ד לאורך השנים.

בימים אלה, שבהם אנו נמצאים בעיצומן של ההכנות האחרונות למעבר הבה"ד לקריית ההדרכה בנגב, היה חשוב לנו לשמר את ההיסטוריה של הבה"ד, מתוך הבנה שהעתידי יונק מן העבר ומתברך ממנו.

בברכת הצלחה לכולנו,

עופר אזרד, אל"ם
מפקד בה"ד 20

דברי פתיחה

במשך 60 שנה, שכן בה"ד 20 במחנה צריפין, גידל וחינך דורות של מפקדים ובעלי מקצוע.

בסיומה של תקופה, עם מעבר הבה"ד לקריית ההדרכה בנגב, היה חשוב לנו להעלות על הכתב את סיפורן של 60 השנים הראשונות, דרך זכרונות מפקדיו ונגדיו של הבה"ד, מתוך תחושה עמוקה של חשיבות שימור הזיכרון החילי, ובהצדעה לאנשים שעשו את הבה"ד למה שהוא – הסמן הימני של בסיסי ההדרכה בצה"ל. אין ספר זה מתיימר להיות ספר ההסטוריה של בה"ד 20, אף שלכל אורכו שזור בו חומר היסטורי שיכול לסייע בכתיבתו, אלא לתת טעימה משלל הזכרונות והחוויית של משרתי הבה"ד.

איסוף החומר לספר ועריכתו, לרבות הראיונות עם המפקדים והנגדים, היו מאתגרים, וחשפו בפנינו פרטים רבים שלא ידענו. יותר מכל, נחשפנו לערכים שהובילו את המפקדים והנגדים של הבה"ד לאורך השנים – השאיפה למצוינות בהדרכה, והעמדת ההון האנושי בראש סולם העדיפויות – ערכים הצריכים להמשיך ולהוביל את הבה"ד במשכנו החדש.

אנו מקווים שספר זה יהיה חוליה בשרשרת המורשת הכתובה של בה"ד 20 ושל חיל הטכנולוגיה והאחזקה, ויהיה יחד עם יתר החוליות הכתובות והעתידות להיכתב, חלק מנכסי הרוח של החיל, שעל ברכיהם יטפחו את דור העתיד של הלוחמים הטכנולוגיים בצה"ל.

**בברכת קריאה מהנה,
כותבי הספר, סא"ל תדהר לב ורס"ל מיקי בוטרשווילי**

מחנה צריפין - לפני הקמת הבה"ד

מחנה צריפין הוקם בשנת 1917 כבסיס הצבא הבריטי. הבסיס, שנקרא בשם "סרפנד", ע"ש הכפר הערבי הסמוך צרפנד אל-עאמר, היה המחנה הגדול ביותר של הצבא הבריטי בארץ ישראל.

בשנת 1918 שכנו בצריפין "הגדודים העבריים", וממקום זה הם יצאו ללא רשות מפקדיהם לעזרת השכונות ביפו ובירושלים במאורעות 1921.

בשנת 1936, הוקם סמוך לצריפין מחנה מעצר, שבו נכלאו פעילי המחתרות. ב-16 במאי 1948, בשעה 9:00 בבוקר, עזבו הבריטים את מחנה צריפין והכניסו דרך שער ירושלים את חיילי הפלוגה הערבית של חסן סלמה. מיד עם השתלטותם על המחנה, החלו הערבים להמטיר אש על הישוב הסמוך ראשון לציון. יומיים לאחר מכן, יצאה חטיבת גבעתי לעבר המחנה והניסה ממנו את כוחותיו של סלמה. במהלך מלחמת העצמאות, שימש מחנה צריפין כמחנה לשבויי האויב שנתפסו בקרבות. לאחר מלחמת העצמאות, הפך המחנה למחנה רב-יחידתי עבור יחידות ההכשרה בצה"ל.

מקור השם צריפין הוא בישוב העברי שהתקיים באזור במאה הראשונה לפני הספירה. שמו של הישוב רומז לענף הצורפות, שבו עסקו רוב אנשי היישוב. האזור כולו נקרא באותה העת "גיא החרשים". הישוב צריפין נזכר במקורות העבריים במשנה במסכת מנחות (י, ב) ובתלמוד הבבלי במסכת מנחות (סד, עב).

מחנה צריפין, קודם הקמת הבה"ד

מהקמת החיל ועד להקמת הבה"ד

"זֶזְנֵךְ לְנֹעַר עַל פִּי דְרָכֹוּ גַם כִּי יִזְקִיךָ לֹא יִסּוּר מִמְּנֶהָ." (משלי כ"ב, ו')

הקמת בה"ד 20 שזורה בסיפורו של חיל החימוש. החיל הוקם באחד במאי 1951 בפיקודו של אל"ם מנס פרת, ומפקדתו התמקמה בבסיס תל השומר. בתחילת דרכו של החיל, הכשרת בעלי המקצוע הייתה מפוזרת במספר מוקדים: - בענף החימוש של ביה"ס להספקה בה"ד 6 לימדו את נושאי אחזקת הנשק הקל, הנשק הכבד ומכונאות הרכב. - הלימודים על מנועי הטנקים התקיימו בבית הספר הטכני של חיל האוויר, מאחר שמנועי הטנקים דמו למנועי המטוסים. - חיל השריון הקים מערך אחזקה עצמאי בשם נט"ר (נהיגה וטיפול ברכב) שהתבסס על אנשי שריון בעלי רקע טכני. קחש"ר, אל"ם פרת, הבין שקיים פער משמעותי בין האמל"ח הקיים בצה"ל לבין ההכשרות לאחזקת האמל"ח המתקיימות בו, בדגש על תחום מכונאות הטנקים, חשמל רכב, מכונאות דיזל ובוחני מכשירים, והציע לארגן מחדש את מערך ההדרכה בתחומים האלה תחת פיקודו של חיל החימוש. המלצתו של אל"ם פרת נדחתה, ובעקבות זאת הוא התפטר מתפקידו. סא"ל עמוס חורב, קצין ומהנדס, אשר שימש כקצין המבצעים בחזית הדרום בפיקודו של משה דיין, מונה לתפקיד קחש"ר והחל לפעול להקמת ביה"ס עבור החיל. מספר חורב: "כשהתחלתי את תפקידי, שאלתי היכן אנו מכשירים ומלמדים את הנוער את מקצועות החימוש, וכשהבנתי שאין מקום כזה, החלטתי לפעול נמרצות להקים בית ספר לחיל, ובהמשך גם פנימייה לבני הנוער והתוצאות לא אחרו לבוא; הדבר מילא אותי גאווה."

בתמונה: אלוף (מיל) עמוס חורב בביקורו בבה"ד, עם מפקד הבה"ד עופר אזרד ומפקדי בתי הספר בבה"ד (פברואר 2016)

בה"ד 20

סיפורה של יחידה

1955

בשנים 1955-1956 החל צה"ל ללקוט את טנקי השרמן והזחל"מים, ובין חיל החימוש לחיל השריון התנהל מאבק לגבי אחריות האחזקה של הכלים האלה. בתחילה, האחריות על אחזקת הרק"ם היתה של חיל השריון, אך בשל מצב כשירותם של הכלים, החליט המטה הכללי להעביר את אחזקת הטנקים לאחריות חיל החימוש.

1965

ההחלטה הזו, לצד פעילותו של קצין החימוש הראשי לריכוז ההכשרות תחת פיקוד החיל, הביאה להחלטה על הקמת בית הספר לחימוש.

1975

בתחילת הדרך, בה"ד 20 היה רק ענף חימוש בתוך ביה"ס להספקה בה"ד 6. ביולי 1955, הוחלט שהענף הזה יהפוך לבסיס הדרכה עצמאי, ובשנת 1956 הוא הופרד מביה"ס להספקה והפך לבסיס ההדרכה של חיל החימוש. למפקד הבה"ד מונה **רס"ן שרגא אבן ז"ל**, ראש ענף חימוש בבית הספר להספקה, ולימים אל"ם בחיל.

1985

בתחילה המשיך הבה"ד להתנהל בתחום בה"ד 6. שני הבסיסים נשארו במקומם הגיאוגרפי, והמטבח וחדרי האוכל היו משותפים. עם הגידול בכמות ובמגוון של אמצעי הלחימה בצה"ל, גדלה גם מערכת הקורסים בבה"ד 20, ולאחר תקופה קצרה השתלט הבה"ד גם על המבנים והשטח של בה"ד 6 ועבר לחצי השני של צריפין, ל"מתחם האקליפטוסים". המעבר הזה הדגיש את עצמאות בה"ד 20 הן בפן ההדרכתי והן בפן הגיאוגרפי.

1995

מספר הקורסים בבה"ד 20 בשנת 1956 עמד על 16. הנה לפניכם שמות כמה מהקורסים, אז והיום:

2016	1956
טכנאי מערכות הנעה רכב	מכונאי רכב רך
טכנאי נשק	נשקים בסיסי
בוחן תחמושת	מחסנאיים פקידים טכניים לתחמושת
אחראי ניהול מלאי	מחסנאיים פקידים טכניים לחלקי חילוף

לבה"ד 20 בשנתו הראשונה היו 2 ענפים:

1. ענף נשק, שבו התקיימו 3 קורסים - נק"ל, נשק כבד ותחמושת.
2. ענף רכב, שבו התקיימו 4 קורסים - רכב א' (מכונאי שריון) רכב ב', קורס חילוף וקורס חשמלאות רכב.

קורסי המפקדים כללו קורס מחסנאים פקידים טכניים וקורס קציני חימוש.

2005

2015

זחל"מים וטנקי שרמן, לימים תיזקף לזכותם הקמת בית הספר לחימוש בה"ד 20

טקס סיום קורס קצינים - 1956

מסדר מפקד - 1956

1955

רס"ן שרגא אבן ז"ל
1962 - 1956

בשנים 1956-1962 פיקד על הבה"ד מפקדו הראשון, רס"ן שרגא אבן ז"ל. בתקופה זו הדרוך הבה"ד מקצועות בסיסיים, שחלק נכבד מהם היו המקצועות מכונאי וחשמלאי רכב משוריין.

הישג חשוב ביותר באותה תקופה היה הסיכום בין קצין החימוש הראשי דאז, אלוף עמוס חורב, לבין ראש מה"ד דאז, יצחק רבין.

לפי הסיכום הזה נקבע, שכל בוגר בית ספר מקצועי במקצועות החימוש ישרת בחיל החימוש, אלא אם כן התנדב לשרת ביחידות המובחרות, כגון הצנחנים או הקומנדו הימי.

בתקופת "מבצע קדש" (נובמבר 56 - מארס 57)

בוצעו קורסים מזורזים ובוגריהם נשלחו במהירות למלא תפקידים במערך השדה. בחודשים שלאחר המבצע עצמו, שבהם החזיק צה"ל בחצי האי סיני, השתתפו צוותים מהבה"ד באיסוף שלל שהותיר אחריו הצבא המצרי.

1985

1995

תחילת ההכשרה של קציני חימוש בבה"ד 20. ההתחלה הייתה באביב 1955, במסגרת בה"ד 6. המחזור השני התקיים תחת פיקוד בה"ד 20, וכמה שבועות לאחר הקמת הבה"ד נקבע נוהל ההכשרה של קצינים בעלי שיוך חימושי.

2005

2015

קורס קציני החימוש כלל 2 שלבים:

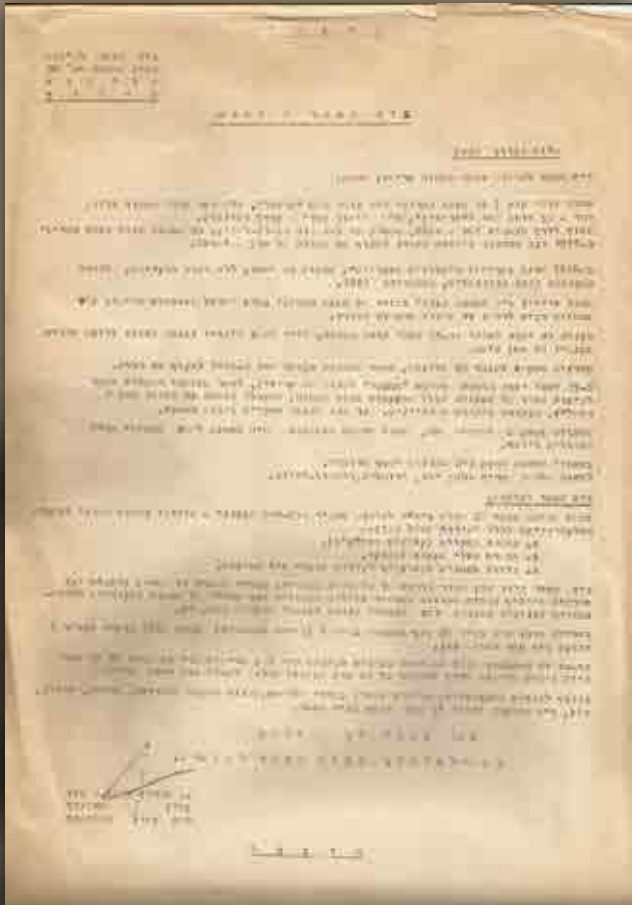
- א. שלב ראשון: קורס קצינים בסיסי בביה"ס לקצינים של צה"ל, בה"ד 1.
- ב. שלב שני: קורס קציני חימוש בסיסי בבה"ד 20.

נוהל זה חייב גם את בוגרי העתודה האקדמאית, שכבר רכשו מקצוע הנדסי.

נוסף על קורס קציני החימוש הבסיסי, נערך בבה"ד 20 קורס חימוש מתקדם, שנועד להכשיר קצינים לתפקידי פיקוד ומטה במערך החימוש בדרג הביניים ומעלה, מקצין החימוש הגדודי והמ"פ, ועד קצין החימוש החטיבתי. הקורס הראשון מסוג זה נפתח באביב 1957.

אחד האתגרים הראשונים בהכשרת הקצונה היה היעדר תורה חילית מוסמכת. מפקד בה"ד 20 דאז רס"ן שרגא אבן וראש ענף שדה במקחש"ר נחלצו למשימה ובנו את מערכת הקורסים וכתבו את מערכי השיעור מרמת הכשרת המש"ק ועד רמת מפקדי הסדנה החטיבתית.

רק בשנת 1961 הוקם ענף מפקדים, אשר ריכז את כלל הכשרות המפקדים.

**מכתבו של קצין החינוך של הבה"ד
לכנסים בשעריו**

טקס סיום קורס קצינים בשנת 1956

טקס סיום קורס קצינים בשנת 2015

הקמת המכללה הטכנולוגית - 1958

1955

בשנת 1958 הוקמה בבה"ד 20 הפנימייה הקדם-צבאית של חיל החימוש, וממקימה היה סרן הרי אבירם, לימים מפקד הבה"ד.

1965

את הקמתה של הפנימייה יזם הקחש"ר דאז, אל"ם עמוס חורב, שביקש להכשיר בני נוער שנפלטו ממערכת החינוך לפני מועד גיוסם לצבא.

1975

הנערים שלמדו בפנימייה כונו "שוחרי חימוש". רעיון ההכשרה היה לשלב פעילות ערכית לאומית עם ההכשרה למקצועות החימוש, ואכן בתוכנית הלימודים שולבו לימודי תנ"ך והיסטוריה של עם ישראל עם הלימודים המקצועיים, כגון מכונאות רכב ומסגרות.

בשנה הראשונה לקיומה, מנתה הפנימייה 60 חניכים, ובתוך שלוש שנים עלה מספר החניכים על 200.

בדיעבד, ההחלטה על הקמת הפנימייה הייתה לאבן דרך משמעותית בפיתוח חיילים מקצועיים ואיכותיים לחיל החימוש.

1985

1995

מדברי מפקדה הראשון של הפנימייה, סרן הרי אבירם

"הפנימייה הטכנית של חיל החימוש החלה את דרכה באוגוסט 1958. הייתי אז סרן צעיר בן 25. הגיע אליי הביתה סגן אלוף שרגא אבן, שהיה אז מפקד בה"ד 20, והודיע לי שהוחלט במפקדת קצין החימוש הראשי להקים פנימייה טכנית בבה"ד 20.

יום לאחר ההודעה, כבר התחלתי לעבוד. התחלתי לפתח ולבנות תוכנית לימודים, הכנתי רשימת ציוד וישבתי יחד עם אדריכל איך לסדר את חדרי המגורים, המשרדים וחדרי האוכל.

לקחתי תוכנית לימודים של קורס מכונאי רכב וקורס חשמלאי רכב בבה"ד 20, והוספתי להם מתמטיקה, פיזיקה, כימיה, עברית, היסטוריה ותנ"ך.

ביקשתי מדריכים למקצועות ההומניים, וקיבלתי אקדמאיים. פרסמנו מודעות בעיתון כדי להיפגש עם ההורים של המועמדים הפוטנציאליים. פתחנו את השנה הראשונה עם 60 תלמידים.

בזמנו, חשבו שאני קצין צעיר מדי כדי לפקד על הפנימייה, ושצריכים דמות יותר אבהית. אז הביאו את רב סרן אוטו באור להיות מפקד הפנימייה, ואותי מינו לסגנו.

בזמנו, אם שוחר היה גורם נזק, או משחית רכוש, הוא היה נדרש לקחת את הציוד לנגר ולתקן אותו בעצמו.

2005

2015

סמל המכללה כיום

כיתה קדם-צבאית במכללה

סגל מדריכי המכללה

1965

בשנים 1961-1967 כיהן כמפקד בה"ד 20 סא"ל יהודה בונה ז"ל.

בשנים האלה עבר צה"ל מהפכה, שהתבטאה בין היתר ברכש של מאות טנקים, כלי רק"ם אחרים ותותחים. מערך המילואים גדל, ובה"ד 20 גדל גם הוא במידה ניכרת בכמות אנשי הסגל והחניכים.

1975

סא"ל יהודה בונה ז"ל
1967 - 1961

במקביל, היה צורך להשקיע באימוני חיילות. הוחלט להקים בבה"ד צוות אימונים מיוחד, אשר יאמן את החיילים אימוני שדה. החיילים היו יוצאים לשטח, מתמקמים באוהלי סיירים, בונים מחנה, ומתאמנים.

1985

הידעת?

בהקמת הבה"ד מנה סגל הבה"ד 30 חיילים, כולל אנשי המפקדה. בשנים 1961 - 1967 גדל מספרם ל-250 איש. מספר הקורסים גדל אף הוא והגיע בשנת 1961 ל-41 קורסים, לעומת 16 עם הקמת הבה"ד.

1995

2005

ביקור מח"ט הצנחנים רפאל איתן בבה"ד

בשנת 1964 הוקם ענף חדש בבה"ד, הענף הרביעי - ענף אימון יחידות. הקמת הענף נבעה מהקמת חטיבת שיריון נוספת בצה"ל ומפקדת אוגדה, שבעקבותיה גדל מספר קציני החימוש במערך השדה, גדל מספר הסדנאות החטיבתיות ובהמשך החלה גם בניית הגש"חים.

מדריכי הענף הזה נבחרו מקרב הקצינים שהתנסו כבר בתפקידי שדה.

2015

טקס קבלת דגל היחידה - 1966

בשנת 1966 התקיים בבה"ד טקס קבלת דגל היחידה, שבו השתתפו כלל סגל הבה"ד והחניכים.

אימון יחידות בשטח - 1963

סככות השרמן בבה"ד

שיעור בפני מפקדים בכירים

1965

סא"ל הלל מונין ז"ל
1970 - 1967

בשנים 1967-1970 כיהן כמפקד הבה"ד סא"ל הילל מונין ז"ל.

הבעיה הקשה ביותר באותה התקופה הייתה המחסור באמצעים להדרכה - כיתות מותאמות ללימודים, עזרי הוראה, סככות ועוד. ראש אג"א בזמנו, האלוף עמוס חורב, הזמין לביקור בבה"ד, ובסיום הביקור החליט על הקמת ועדה שתקבע את צרכיו של הבה"ד בתשתיות הדרכה. בעקבות עבודת הוועדה, החלה תנופת בנייה בבה"ד. נסללו כבישים, נבנו כיתות לימוד נוספות והיקף ההכשרות גדל. בתקופה זו גם נבנה בבה"ד מרכז המבחנים, שייעל ושיפר במידה ניכרת את מערך הקידום בשלבים המקצועיים ואת שמירת הכשירות המקצועית של בעלי המקצוע בחיל. בתחילת התקופה (1970) נלמדו 30 מקצועות חימושיים, ובסופה (1976) הגיע מספרם ל-60.

1975

1985

1995

2005

2015

מלחמת ששת הימים

ערב המלחמה, נכנס חיל החימוש ובכלל זה הבה"ד להילוך גבוה. צוותים מתוך הבה"ד יצאו לאזורי הלחימה ועסקו רבות בחילוץ טנקים ותותחים. בסקירה על מלחמת ששת הימים, מאת ראש המכון ללימודים אסטרטגיים בלונדון, אלסטיר ביוקאן, נכתב בין השאר, כי "גיבורי צה"ל אינם האלופים, אלא אנשי האחזקה ששמרו במשך השנים על הטנקים הישנים ועל נשקם במצב תקין."

מתוך כתבתו של אהרון בכר בעיתון ידיעות אחרונות

"החברה האלה עשו את המלחמה, בכך אין כל ספק. זאת יאמר לך כל שריונר שאיבד את הכלי שלו בסערת המלחמה וקיבל אותו חזרה עוד באותו היום".
"זה עניין פשוט מאוד" - אמר לי בחור אחד, שפניו היו מוכתמות בשמן מכונית.
"אתה רואה את הטנק הזה, אם תסתכל בו היטב, תראה ערימה של גרוטאות. הוא יכול לעמוד כמו פגר בצידי הציור, וחיילי האויב יעברו על פניו ויגיעו עד תל אביב בלי בעיות בכלל. מה עושה את גל הגרוטאות הזה לטנק? בדיוק אותו דבר שעושה גל של עצמות ועור לבני אדם. הנשמה חביבי, הנשמה. אני מחזיר לגרוטאות האלה את הנשמה".

באותן שנים בה"ד 20 ישב בתוך בה"ד 6 ושער הפריד ביניהם. רחבת המסדרים הגדולה הייתה למעשה מגרש לימוד הנהיגה של בה"ד 6, ורק בטקס סיום קורס הקצינים המגרש היה הופך למגרש מסדרים. טקס סיום קורס קצינים היה יום חג בבה"ד. הטקס החל בצעידה משער הבסיס עד למגרש המסדרים והשתתפו בו כל החניכים והסגל וכמובן צוערי קורס הקצינים.

סיור סגל הבה"ד בשטח

ביקור הרמטכ"ל רא"ל דוד אלעזר בבה"ד

טקס סיום קורס קצינים במגרש המסדרים של בה"ד 6

בשנים 1970-1976 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם הרי אבירם.

אבירם היה קצין בעל רקע בעולם ההדרכה. הוא שיפר את שיטות ההדרכה ואמצעי ההדרכה והוביל את הבה"ד להישגים. אבירם היה הראשון אשר חשף את הבה"ד לשיתוף פעולה עם צבאות זרים. אנשי צבא מאתיופיה, אוגנדה, סינגפור וזאיר הגיעו לבה"ד 20 לעבור קורסים חימושיים: **"ניצלתי את זה שהקורסים הזרים הגיעו ושילמו כסף, כדי להשיג דברים שהייתי צריך בשביל ההדרכה"**, אמר אבירם. בדרך זו שדרג הבה"ד את כיתות הלימוד ועזרי האימון לקורסים.

אל"ם הרי אבירם
1976 - 1970

1975

1985

1995

2005

2015

באותה תקופה ניתן דגש מיוחד על הכשרת המדריכים ונבנה קורס מפקדים להדרכה. המפקדים הבכירים נכנסו להדרכות כדי לנתח יחד עם המדריכים את השיעור המקצועי ואף הוגשו על כך דוחות שהפכו ל"דף תצפית" למדריך. **"פיתחנו את היוזמה האישית"**, אמר אל"ם אבירם, **"שאפנו שהמדריכים לא יהיו תוכים המדקלמים את החומר אלא שיבטאו את עצמם"**

כשקיבל לידיו אל"ם הרי אבירם את הפיקוד על בה"ד 20, היה כבר הבה"ד בסיס גדול שמנה 500 אנשי סגל ו-1200 חניכים במצבה ממוצעת. הנושא העיקרי שהעסיק אותו היה הנשר מקרב חניכי הבה"ד שעמד באותו זמן על 25%. הוא החל בביצוע חקר סטטיסטי כדי להבין את שורש בעיית הנשר, ומצא כי הסיבה המרכזית לכך היא חוסר מוטיבציה. הוא אסף את סגל הבה"ד להרצאות, שבהן העלה את המודעות לבעיית הנשר ועל הצורך להילחם על כל חניך. הוא ניצל את הטנקים וכלי הרק"ם האחרים הנמצאים בבה"ד לביצוע תצוגות למתגייסים הצעירים מתוך מטרה להגביר את המוטיבציה לשרת בחיל. סיסמתו לחיילים הייתה הפסוק מספר שמואל א' פרק ל' פסוק כ"ד **"כחלק היורד למלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלוקו"**, שבו קובע דוד, שהלוחמים, וגם אלה היושבים על הכלים (בהשלכה לימינו, החימושניקים) יחלקו בשווה את שלל המלחמה. מאמציו של אל"ם הרי אבירם בתחום הקטנת נשר החניכים נשאו פרי והוא הצליח להקטינו למחצית.

הידעת?

בשנת 1972, כשאלוף שמואל גונן (גורודיש) מונה לראש מה"ד, הוא ערך ביקורים בכל בסיסי ההדרכה בצה"ל. ברבים מהם הוא מצא ליקויים, ומפקדים ננזפו. בביקורו בבה"ד 20, התרשם האלוף לטובה, ואמר - "אני רוצה, שכל מפקדי הבסיסים יבואו לפה ללמוד איך מנהלים בסיס - הן מד"רים והן מפקדים", ואכן התקיימו בבה"ד שתי השתלמויות מוצלחות, שבהן השתתפו מפקדי בה"דים וסגניהם.

ביקור צבאות זרים

ביקור קחש"ר זר

קורס מפקדים להדרכה

במלחמת יום הכיפורים נרתם הבה"ד למאמץ המלחמה, מרבית האמצעים שהיו בבה"ד נופקו ליחידות הלוחמות, וסגל הבה"ד שובץ בחוליות סיוע למאמץ הלחימה.

מספר זכריה שמש: "כמפקד קורס נק"ל, נדרשתי לקצר את הקורס כדי לסייע לענף טנקים במאמץ שלהם בניפוק הרק"ם. במסגרת הרכבת האווירית שהגיעה מארה"ב במהלך הלחימה הגיעו מקלעים שלא היכרנו, ולא היו חוברות טכניות ללמוד מהן עליהם. משימתנו הייתה ללמוד איך מפעילים אותם, איך מפרקים ומרכיבים אותם וללמד את האנשים בשטח. אחרי המלחמה, המשימה העיקרית שקיבלנו הייתה לבדוק טנקי שלל."

כמה נתונים על הבה"ד מאותה תקופה (1974)

1. דרגתו של מפקד הבה"ד הועלתה לאל"ם.
2. דרגת מפקדי הענפים הועלתה לסא"ל.
3. סגל הבה"ד מנה 500 איש.
4. 2000 חניכים סיימו הכשרה.
5. כ-60 טנקים שימשו להדרכה.

1975

1985

1995

2005

2015

נגדים מספרים רס"ב יצחק שחם

יצחק שחם החל את שירותו בחיל החימוש בשנת 1965 כחניך בקורס מכונאי מגח בנזין. לאחר שירות של כ-10 שנים ביחש"ם 650, חזר לבה"ד 20, ובשנת 1975 שירת כמפקד קורס מכונאי מגח, שוט וטירן. בשנת 1982 יצא להשתלמות בארה"ב לקליטת טנק החילוץ M-88 כדי להטמיע את קליטתו בבה"ד 20. בשנת 1988 עבר למד"ריה כקצין אמל"ח והיה אחראי על תיקי הקורסים בבה"ד. היה שותף לפרויקטים רבים בבה"ד, הן כנגד ובהמשך כעובד צה"ל, ובכללם: תכנון ובניית חדר מורשת וחדר 19, תיקוף תיקי הקורסים בבה"ד, עיסוק באמצעי הדרכה ניידים ואחזקת ציוד אור וקול. "עבורי" אומר שחם, "הבה"ד היה מקום של ערכים, מוסר עבודה ומקצוענות".

מסיבת חנוכה בבה"ד

חניכת מועדון הסגל בבה"ד

ביתן חיל החימוש בעיר הנוער בת"א

רס"ב יצחק שחם

בשנים 1976-1978 פיקד על הבה"ד אל"ם יוסף בר-אור.

בר אור נתן את הדגש על ייעול שיטות הלימוד בבה"ד, ובתקופתו הוכנסו אמצעי הדרכה חדשניים ובהם אמצעים אור-קוליים וטלוויזיה במעגל סגור. כן נפתחו קורסים חדשים, הוכשרו סדנאות ונכתבו מערכי לימוד חדשים.

זו הייתה התקופה שלאחר מלחמת יום הכיפורים. צה"ל נפרס בסיני וקלט כמויות עצומות של אמצעי לחימה. אחד מלקחי המלחמה, היה הצורך להכשיר במקצועות החיל קצינים ונגדים שאינם שייכים לחיל החימוש.

אל"ם יוסף בר-אור
1978 - 1976

1975

1985

1995

2005

2015

בתקופה הזאת, יש לזכור, עוד לא היו מחשבים, ואמצעי ההדרכה העיקריים היו לוח הגיר, הכרזות והמדבקות, ובהמשך נכנסו מטולי השקפים. לצד האמצעים האלה שמשו את מערך ההדרכה בבה"ד מגוון רחב של מוצגים, כגון מכללים, מנועים, ממסרות ומערכות, שלמים וחתוכים.

בשנים 1976-1978 נכנס **טנק המרכבה** לחיל השריון, והבה"ד החל להכשיר בעלי מקצוע לאחזקתו.

בתקופה זו פותח בבה"ד קורס "הדרכה טובה", אשר הביא לקפיצת מדרגה בהכשרת סגל המדריכים. בקורס זו נלמד לראשונה כיצד מעבירים שיעורים ואיך כותבים מערכי שיעור, וכן ניתנו בו כלים טובים יותר למדריך בעולם ההדרכה והפיקוד.

בה"ד 20 היה שותף בתערוכת ההדרכה של צה"ל בגני התערוכה אשר נפתחה לקהל הרחב במשך שלושה שבועות וקצרה שבחים רבים על התכנים והארגון המופתי. לימים חודשה תערוכה זו במסגרת תערוכת "אוטו מוטור", שבה הקים הבה"ד את ביתן חיל החימוש בתחום הרכב.

כחלק מהירתמות צה"ל למשימות חברתיות, הוקם בבה"ד ענף נוסף, ביסל"א, שנועד להכשיר ולחנך חיילים בעלי רקע סוציו-אקונומי נמוך, שחלקם נשרו מבתי הספר. הטיפול בחיילים האלה, אשר זכו לכינוי "נערי רפול", החל מרגע גיוסם, דרך הכשרתם המקצועית בבה"ד ועד להסמכתם במקצוע, והוא נמשך במעקב רצוף לאורך השירות.

בשנת 1977 הוקם בבה"ד ענף נוסף, ענף תו"ן, בראשות סא"ל חיים אדמון. הענף הוקם עבור הכשרות מתקדמות לקצינים ונגדים בתחום התו"ן והכשרות בתחום הבטיחות בעבודה. הענף פעל באופן עצמאי עד לשנת 1984, שבה הוכפף למכללה הטכנולוגית כמדור.

הידעת?

קורס נשק קל הראשון לבנות בבה"ד 20 החל בשנת 1977 במסגרת תוכנית חלוץ לשלב נשים במקצועות החימוש. הקורס הראשון מנה 24 חניכות, מרביתן בנות מושבים וקיבוצים. כתנאי לכניסה לקורס, נדרשו הבנות לעבור הכשרה של חודש בתחום המסגרות.

ביקור הרמטכ"ל רא"ל רפאל איתן

**הרמת כוסית בראשות הקחש"ר
תא"ל בן-ציון בן-בשט**

הידעת?

הידעת מהו התג הראשון של הבה"ד?
עד שנת 1977, היה בה"ד 20 כפוף לפיקוד ההדרכה. פיקוד זה היה אחראי
על 16 בסיסי הדרכה, ופעל בין השנים 1951-1977. במהלך השנים האלה,
תג הבה"ד היה תג הינשוף. רק לאחר פירוק הפיקוד, הוכפף הבה"ד
למפקדת החיל וניתן לו תג החיל.

ישן מול חדש

יום ספורט יחידתי בבה"ד - 1978

חתך של מנוע בכיתת רכב

בשנים 1978-1982 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם יעקב מרדכי (מרקו) ז"ל. אל"ם מרדכי, שהגיע לתפקיד לאחר ששימש קודם לכן כרע"ן הדרכה במקחש"ר, פעל להידוק הקשר בין הבה"ד למערך השדה. מרדכי האמין, שחיזוק הקשר הזה ישפר את מקצועיות אנשי החימוש בשטח וייצור בשדה מודעות ליכולות הבה"ד. "המטרה הייתה", אמר אל"ם מרדכי, "ליצור תחושת ביתיות, שיבינו בשדה שבה"ד 20 יכול לשמש להם בית".

1975

אל"ם יעקב מרדכי (מרקו) ז"ל

1978 - 1982

ואכן, הבה"ד החל בתהליך שיתוף השדה, תהליך שנמשך עד היום, שבמסגרתו נערכים אירועים יחידתיים שאליהם מוזמנות יחידות המערך הנפרס. שילוב אנשי מערך השדה בפעילויות בבה"ד יצרה מערכת של הבנה ותקשורת טובה בין בה"ד 20 לשדה ותדמיתו של הבה"ד השתנתה מיחידה רוויית נהלים ובירוקרטיה לבה"ד התומך בצורכי המערך.

1985

1995

2005

2015

פרויקט "נערי רפול", שקידם הרמטכ"ל רב אלוף רפאל איתן, צבר תאוצה בבה"ד, ומ-50 חניכים בתחילת הפרויקט הוא הגיע ל-150 חניכים. סגל הבה"ד, שעמד בפני חניכים שהתאפיינו במוטיבציה נמוכה, בשימוש בסמים ובאלכוהול ואף בניסיונות התאבדות, השקיע משאבים רבים לשיקומם, ובין היתר העמיד עבורם פסיכולוג, עובדת סוציאלית ומורות חיילות. הפרויקט נחל הצלחה רבה והביא במהלך שני עשורים לפיתוח תשתיות הדרכה שתמכו בפרויקט. הסיפוק האמיתי של המפקדים, היה הצלחת החיילים בשירות החובה ובהמשך בחיים האזרחיים.

בשנת 1979 הוקם בבה"ד ענף מקצועות, שאיחד תחתיו את ענפי הרכב, הנשק, החשמל והטנקים, תחת פיקודו של סא"ל יוסף גולדברג. לאחר 3 שנים, ב-1982, פוצל הענף לענף מע"ם ולענף מנ"ש, במקביל לענפים במפקדת החיל. ענף מע"ם כלל את קורסי הטנקים והחשמל, וענף מנ"ש כלל את קורסי הנשק, הרכב, התחמושת והאופטיקה.

בתקופה זו החל משרד העבודה להכיר בקורסים שהתבצעו בבה"ד 20 כקורסים בעלי זיקה אזרחית. כך, לדוגמה, קורס מכונאות הרכב בבה"ד הקנה תעודה אזרחית במקצוע מטעם משרד העבודה.

בתחום העשרת ההשכלה, החל הבה"ד לאפשר לנגדים בחיל החימוש להשלים בבה"ד 12 שנות לימוד ולגשת למבחני הבגרות, מתוך כוונה ליצור שדרת אנשי מקצוע, שהם לא רק איכותיים במקצועם, אלא גם בעלי השכלה רחבה, התומכת במעמדם המקצועי ומדרבנת להמשך הרחבת הידע במסלולי הלימוד הגבוהים.

טקס סיום קורס קציני חימוש במילואים

הופעה בפני סגל הבה"ד

חידוש נוסף היה הקורס הראשון לקצינות חימוש. קורס זה הקיף 20 צוערות אשר עברו מיון, גובשו לקבוצה, ועברו יחד את ההכשרה הבסיסית בבה"ד 12 ואח"כ את ההשלמה החילית בבה"ד. את הקורס סיימו בהצלחה 18 קצינות, אשר שובצו במגוון תפקידים, לרבות במערך השדה.

נגדים מספרים רנ"ג בני בן-בנימין

1975

בני בן-בנימין שירת בבה"ד 30 שנה במגוון תפקידים, והוא מספר: "ביולי '64 הגעתי לבה"ד לאחר טירונות קצרה בבה"ד 4, והמתנתי יחד עם עוד 19 חברים לשיבוץ לאחד הקורסים. לאחר יומיים שלושה, נכנס לאוהל שלנו המפקד - רב"ט, בלונדיני עם שפם ושרוך הדרכה ירוק - ראובן סטולר, ושאל "מי רוצה להיות מדריך?" כולם קפצו בשמחה. לאחר מבחנים, נשארנו שניים, ושנינו שובצנו לקורס צב"ם ומסגרות. סיימתי בבה"ד את שירות החובה וחתמתי שנה קבע, ואחר כך הוספתי לחתום עוד ועוד.

1985

1995

אהבתי מאוד את עבודת ההדרכה וההכשרה, שיש בה הרבה מה לתת, כשהראייה היא, שהחייל החניך נמצא בראש הסולם.

2005

בהמשך הדרך הפכתי למדריך בכיר, ולימים - מפקד קורס צב"ם ומסגרות, ויצאתי ללימודי טכנאי תו"ן. עם סיום הלימודים בשנת '78, קרא לי המד"ר, רס"ן ז'ק זיסמן, שבתחילת דרכי הייתי אצלו מדריך צעיר, ושאל אם אני רוצה להיות קצין תיאום והדרכה של הבה"ד. הבנתי את האתגרים שיש בתפקיד והסכמתי.

2015

כ-16 שנים שירתי בתפקיד הזה, תפקיד הכרוך, בהרבה עבודה ואחריות. "אני מאחל לבה"ד" אומר בני לסיים, "הרבה הצלחה במעבר למשכנו החדש והמשך עבודת הכשרה בנאמנות ובמסירות."

ביקור בתרגיל בשטח

בני בן בנימין בקורס מסגרות - 1964

אל"ם מאיר בשן
1984 - 1982

בשנים 1982-1984 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם מאיר בשן.

בתקופתו החלה להיכנס לבה"ד טכנולוגיית המחשבים והמאמנים מתוך כוונה ליצור לחניך סביבת עבודה ממוחשבת. בתחילת הדרך, היו כ-15 מערכי לימוד ממוחשבים, ובמהלך השנים מוחשבו כל תוכניות ההכשרה.

בתחילת שנות ה-80, החל שיתוף הפעולה של צה"ל עם **צד"ל** - צבא דרום לבנון. במסגרת הפעילות המשותפת, הוכשרו בבה"ד חיילי צד"ל במקצועות החימוש במגוון הכשרות. בתחילה, בוצעו ההכשרות האלה בצורה מוסווית בעיקר בשעות הלילה. בהמשך, כאשר שיתוף הפעולה בין צה"ל לצד"ל היה גלוי, בוצעו ההכשרות האלה כרגיל.

1975

1985

1995

2005

2015

בעת **מלחמת שלום הגליל**, הבה"ד אימץ את היחש"ם המערבי בלבנון. במשך המלחמה יצאו ליחש"ם קבוצות של 15 מדריכים, למשך שבועיים בכל פעם, כדי לסייע במשימות האחזקה. כל קבוצה שיצאה לצפון תודרכה אישית על ידי מפקד הבה"ד, והמוטיבציה שהפגינו מדריכי הבה"ד לשליחות הייתה גבוהה.

אל"ם בשן ביזכרון מאותה תקופה:

"אני זוכר, שבאותם ימים חזר נשק לאחר שבועיים בלבנון, ובכניסתו נישק את אדמת הבה"ד. כששאלתי אותו לפרש המעשה, ענה לי הנשק, שכעת הוא מעריך כמה טוב בבה"ד 20"

פרויקט נוסף שהנהיג אל"ם בשן בבה"ד היה "פרויקט לדרגה", שבמסגרתו נדרשו מדריכי הבה"ד לבצע פרויקט כתנאי מחייב לקידום בדרגה. הפרויקטים עסקו בהצעות ייעול, שיפור איכות ההדרכה, שיפור המוטיבציה של החניכים ועוד'.

לאור הגידול בנפח הפעילות בבה"ד, בשלהי ההבנה שהבה"ד צריך להתרחב למתחם של בה"ד 6 ששכן בצפונו, ורק באמצע שנות ה-80 החל תהליך העתקת בה"ד 6 לבסיס הגדנ"ע הסמוך לשער ראשון בצריפין.

ביקור בכירים מצד"ל בבה"ד

**אל"מ מאיר בשן סוקר מסדר
כבוד בכניסתו לתפקיד מפקד הבה"ד**

טקס החלפת מפקדים - ספט' 1982

אל"ם אנטול שפיגל
1985 - 1984

בשנים 1984-1985 כיהן כמפקד הבה"ד אל"ם אנטול שפיגל.

אל"ם שפיגל פעל לשיפור חזות הבה"ד, בעקבות סקר הנדסי שקבע, כי יש להרוס 27 מבנים בבה"ד, לרבות לשכת מפקד הבה"ד. הוא ניצל את ההזדמנות הזו והכריז על תחרות בין המדורים בבה"ד לשיפוץ המבנים בתמיכת המסגרייה והנגרייה הלימודית. ככל שהתחרות התקדמה, מראה הבה"ד השתדרג. שופצו מבנים, נבנו מועדוני סגל לרווחת המדריכים, והפחונים שהי נפוצים בבה"ד הוחלפו במבנים חדשים הראויים לאכלוס. בעקבות תהליך השיפוץ והטיפוח זכה

הבה"ד ב-1985 בדגל היופי מטעם המועצה לארץ ישראל היפה.

במהלך מתיחת הפנים שעבר הבה"ד, בוצעה בלב הבסיס עבודת חפירה לפינוי אשפה, ובמהלכה נחשף מגרש המסדרים של הצבא הבריטי ששכן במקום. על רצפת הבטון של המגרש נחשפה במת אבן קטנה בעלת עמודים, שעליהם היו חרוטים סמלי היחידות הבריטיות ובתוכם הסמל של הגדוד הארצישראלי.

לגיבוש הסגל המפקדים, הונהג בבה"ד מדי יום שישי משחק כדורגל בין המפקדים ולאחריו ארוחת צהריים משותפת. לאחר מכן התבצעו מסדרי היציאה לקראת חופשת סופ"ש.

מאפיין נוסף של התקופה היה שילוב בנות בחיל החימוש במקצועות החשמל, המכונאות ומקצועות נוספים ובהמשך גם שילוב של קצינות חימוש במערך השדה.

לקחי **מלחמת לבנון הראשונה** חידדו את ההבנה, שמשירת הבה"ד בחירום לסגירה ולניפוק הרק"ם הקיים בו הינה אתגר משמעותי. לשיפור המוכנות של הבה"ד למלחמה ולניפוק הרק"ם, ביצע אל"ם שפיגל מספר תרגילים. הוא נזכר: **"לא הודעתי לאף אחד על כך בהתחלה, כולם יצאו הביתה ואז החזרתי את כולם בקריאה. ישבנו כמעט שבוע ימים עד שהטנק האחרון היה כשיר ללחימה"**

נגדים מספרים רניג אברהם גולדנברג ז"ל

רניג אברהם גולדנברג ז"ל, שירת בבה"ד 20 כ-20 שנה כמפקד קורס ציוד ייעודי. הוא נולד ברומניה, ועלה עם הוריו ארצה בדרך הים היישר למעברת אזור. התגייס ב-72' לחיל החימוש כמסגר אחזקה, הוצב ביחש"ם 650 בסדנת צריפין ובהמשך בסדנת בית אל. עם הזמן התמחה גולדנברג בכל התחומים שבהם עסקו בסדנה. הוא היה סיכאי, מתקן נקרים, מכונאי ג'יפים, מכונאי קומנדקר ומשאיות די-400, מחסנאי, קניין, מאחזק צב"ם והידרוליקאי.

ב-1985 נשלח לבה"ד 20 כדי להקים את הקורס לציוד ייעודי ומאו היה למפקדו ולמדריך הבכיר בו. תחת ידו עברו יותר מ-20 אלף חניכים, בסדיר ובמילואים, נגדים בכירים וקצינים. הוא הטביע חותם גדול על תחום הציוד הייעודי בחיל בכלל ובה"ד 20 בפרט, ויזכר כאדם בעל לב רחב ואישיות מיוחדת. אברהם גולדנברג פרש מצה"ל ב-2005, ועסק בתחום התיירות מספר שנים. הוא נפטר ביולי 2013 והותיר אישה ובן.

1985

1995

2005

2015

חיילות בקורסים בבה"ד 20

**מגרש המסדרים הבריטי
שנחשף בבה"ד**

רנ"ג גולדנברג - שני משמאל

אל"ם דוד בראון
1987-1985

בשנים 1985-1987 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם דוד בראון. הוא החל את דרכו בחיל כמדריך בקורס טכנאי צריח, וטרם מינויו למפקד הבה"ד היה מפקד יחש"ם 650. אל"ם בראון ראה חשיבות רבה בשיפור אמצעי ההדרכה, ואת נושא איתור התקלות ראה כגולת הכותרת בתחום ההדרכה. בתקופתו הוקמה בבה"ד מעבדה משוכללת ללימודי ההידרוליקה, שנרכשה מהשוק האזרחי ולימדה את עקרונות הפעולה של המערכות ואת אופן איתור התקלות בהן. כמו כן נבנו בבה"ד מתקנים לאיתור תקלות, ובהם מדמה תקלות למנוע רכב דיזל. אל"ם דוד מספר:

"עמלנו רבות על הרחבת הידע הטכני הבסיסי של החניכים, בנינו הרבה סימולטורים ועבדנו לא מעט עם חברות חיצוניות כדי להוציא את החניכים לשטח הכי מוכנים שאפשר".

"אהבתי להיכנס להדרכות, לקיים שיחות חתך ושיחות סיכום הן של הקורסים והן של הסגל, כדי לשפר ולחדד את מה שצריך - בעיקר בפן ההדרכתי".
"הדרכה היא יכולת אישית כזאת או אחרת שהיא למעשה אינטואיטיבית, והיא מתבטאת ביכולת שלך לגרום לתשומת לב של החניכים שלך", אומר אל"ם בראון.

הואיל ומקצועות מכונאות הרכב וחשמל הרכב נלמדים כמקצוע בבתי הספר המקצועיים, הוחלט לפתוח בבה"ד מסלולי הכשרה קצרה וארוכה, בהתאם לסוג האוכלוסייה ולרקע המקצועי של החניך. המסלול הקצר נבנה תוך התמקדות בהכרת הרכב הצהלי, ונקרא קורס הר"ץ.

בתקופה זו נבנה בבה"ד אולם הקרנה, המשמש עד היום לכנסים ואירועים. האולם נבנה בשיתוף הנגרייה של בה"ד 20 ומומן מתרומות חברי עמותת העולים מדרום אפריקה ואנגליה.

אחד המאבקים בתקופה זו עסק בנושא הפנימייה הטכנית של החיל. קולות רבים דרשו לסגור אותה, בטענה שצה"ל אינו צריך לפתור בעיות סוציאליות, מה גם שעלות אחזקתה גבוהה. בסופו של דבר, אוכלוסיית הפנימייה גדלה ואף החל תהליך הפיכתה למכללה.

שיתוף הפעולה בין צבא ארה"ב לצה"ל בתקופה זו התאפיין בין היתר בביקורי מפקדים בבה"ד באוגוסט 1986 ובלמידה הדדית בין הצבאות.

1985

1995

2005

2015

**פגישה עם חברי עמותת
העולים מדרום אפריקה
ואנגליה בלשכת מפקד
הבה"ד - 1985**

ביקור קצינים מצבא ארה"ב בבה"ד 20

רנ"ג שמואל ברוכים במשרדו

נגדים מספרים רנ"ג שמואל ברוכים

שמואל התגייס לצה"ל בשנת 1975 לקורס חמש צריח מנח. הוא שירת באוגדה 340 ובאוגדה 252, ושירת גם בסיני ובלבנון.

שמואל מספר: "בשנת 1985, לאור הצורך שעלה בבה"ד בתחום הצריח, שובצתי כמפקד קורס חמש צריח. הנעתי לבה"ד ללא רקע בתחום ההדרכה, אך מהר מאוד נכנסתי לעניינים ועסקתי בפיתוח הדרכה בשיתוף צוות מדריכים מצוין שהיה לי.

בנינו עבור החניכים אוגדן לחניך (סוג של חוברת מילוי ולמידה) במקום המחברות הרגילות שהיו, ובעזרת גופי ההדרכה של הבה"ד, בנינו את האוגדן למדריך.

בתחילת שנות ה-90, הודות לפעילות של מפקד הבה"ד שניידר, פותחו ונבנו שני סימולטורים מרשימים לתחום הצריח. האתגר ההדרכתי עבורנו היה איך ללמד את החניך לאתר תקלות, והסימולטורים גישרו על הפער הזה.

את יום ההורים הראשון בבה"ד עשינו לשלושה קורסי חמשי צריח במקביל, שוט מגח ומרכבה. היה זה שינוי תפיסה לגבי הקשר של הצבא עם ההורים.

תהליך נוסף שהעסיק אותנו באמצע שנות האלפיים היה איחוד כלל מערכי הרק"ם במקום אחד, שבעקבותיו עבר קורס חמשי הצריח לביה"ס השח"ר.

"לסיכום, אומר שמואל "מעבר לסיפוק הגדול לאורך כל השירות והבעת התודה לבה"ד, אני מרגיש שתרמתי רבות להכשרת דור מפקדים ממשי בתחום הרק"ם."

אל"ם יוסף אוחיון
1988 - 1987

בשנים 1987 - 1988 פיקד על הבה"ד אל"ם יוסף אוחיון.

בתקופת כהונתו, שם דגש אל"ם אוחיון על נושא הגברת המוטיבציה לשירות בחיל והקטנת הנשר. הוא הבין, כי ניתן להשפיע על המרכיב המקצועי ומרכיב המוטיבציה בעזרת מיון מקדים של החייל המתגייס, והצליח לשכנע את ראש אכ"א לבצע מיון ראשוני של המתגייסים המקצועיים, ובכלל זה מבחן בסיסי בבקו"ם ע"י פסיכולוג. עפ"י מיון זה, סווג כל חייל בהתאם לפוטנציאל שלו. "בעניין השיבוץ", אומר אל"ם אוחיון, "היה לנו הישג עצום, וזה נתן פיתרון חלקי לנושא המוטיבציה והנשר".

אל"ם אוחיון ראה במפקד המחזור בבה"ד את הדמות המשפיעה ביותר על עיצוב החייל: "החניך מושפע לרוב ממפקד המחזור, ולכן אפשרתי לכל מפקד מחזור לגשת אלי לשיחה בלי שום מעצור בדרך".

בתחום ההדרכה, ניתן דגש על ניסיון השטח של קציני החימוש, החל מרמת הגדוד ועד רמת החטיבה. המדריכים באותה תקופה צברו ניסיון שטח בשלוחת הבה"ד שהוקמה בגבול לבנון. הם עסקו באחזקה ורכשו מיומנות מקצועית ומבצעית.

בתקופת כהונתו של אוחיון הסתיים לראשונה **קורס קציני החימוש הייעודי**, שבו השתתפו חיילים שאותרו ע"י החיל טרם גיוסם. הצוערים עברו מסלול הכשרה מקצועי ומורכב, שבו רכשו מקצוע חימושי, ועברו בהצלחה את קורס הקצינים בבה"ד 1 ואת ההשלמה החילית. סרן במילואים קוטי בן עזרא, ששימש כמדריך כיתה בהשלמה החילית, מספר: "לא מעט גבות הורמו עם קבלת ההחלטה להכשיר קציני חימוש במסלול הייעודי לקצונה, אבל כשראינו את רמתם האישית של הצוערים שהגיעו מבה"ד 1 ואת נחישותם, הבנו אני וחברי שמדובר בקצינים איכותיים ביותר".

מדברי אל"ם אוחיון:

"בה"ד 20 הוא בית היוצר של כל דור החיילים בחיל החימוש. הבה"ד מעצב את דמות החייל, ממנו יוצאים המפקדים, התורה והמסורת. הבה"ד הוא יותר מאוסף של קורסים, יש לו נשמה הנמצאת בתוך הסגל, ומוענקת ממנו לדורות החיילים".

נגדים מספרים רנ"ג מאיר ראש חודש

רנ"ג מאיר ראש חודש התגייס לצה"ל בשנת 1975, שירת ביחש"ם 650 כמכונאי נגמ"ש, ובשנת 1976 עבר לשרת כמדריך בבה"ד 20. במשך מספר שנים שירת בבה"ד בתפקידי פיקוד בקורס נגמ"ש, ובהמשך שירת כבוחן ראשי בנהיגת רק"ם. "תחום נהיגת הרק"ם עד שנת 1995 היה באחריות מז"י בלבד", אומר ראש חודש. "בשנת 1995 הצלחנו להעביר את סמכות רישוי נהיגת הרק"ם לחיל החימוש, ומאז פיתחנו והעצמנו את הנושא בבה"ד למגוון רחב של הכשרות בתחום הנהיגה, הובלת רק"ם, פריקה והעמסה לכלל צה"ל".

מאיר הפך לדמות מוכרת ואהודה ביחידות צה"ל בכל נושא ההסמכה והרענון של נהיגה, הובלה, פריקה והעמסה של רק"ם, והיה פורץ דרך בתחומו. הוא השתחרר מצה"ל בשנת 2009.

1985

1995

2005

2015

טקס סיום קורס מפקדים להדרכה

טקס סיום קורס קצינים ברחבת המסדרים החדשה

סדרת נהיגה בדרום

אל"ם יעקב שניידר

1990 - 1988

בשנים 1988-1990 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם יעקב שניידר. בתקופת כהונתו, שם דגש אל"ם שניידר הן על שדרוג חיי הפרט והן על קידום עולם ההדרכה בבה"ד. בתקופתו הוקם מבנה מגורים חדש תלת-קומתי לסגל המדריכים וכן מבנה אל-אופ, שיועד להדרכה באמצעות מחשבים, מעבדות וסימולטורים. למדורים חולקו מחשבים כדי להעביר לתוכם את מערכי השיעור ותיקי הקורסים שהיו כתובים עד אז בכתב יד.

במסגרת פיתוח עולם ההדרכה, נכתב בבה"ד לראשונה "תקן הדרכה", שלימים ייקרא תקן לאיכות בהדרכה, תל"ב. תקן זה הגדיר את נוהלי הבה"ד בתחום ההדרכה ואת התנאים הנדרשים לקיום קורס. בנוסף נקבע, שכל קליטת אמל"ח חדש בצה"ל תלווה בהקצאת תקציב למערך ההדרכה. ואכן, למערך העורב שנקלט באותם ימים בצה"ל, נבנה מארז הדרכה ייעודי, כחלק מתקציב קליטת הפרויקט בצה"ל. עד לתקופתו של אל"ם שניידר, הייתה הכשרת החניך בבה"ד מבוססת על 60% לימוד עיוני ו-40% עבודה מעשית. אל"ם שניידר פעל להפוך את היחס ל-60% עבודה מעשית ו-40% לימוד עיוני, מתוך כוונה להגביר את מוכנותו של החניך לעבודה בשטח. בשנת 1990, היה הבה"ד שותף להקמת האנדרטה החילונית בנתניה לזכר הנופלים. לאחר ההקמה, נערך במקום מסדר סיום קורס הקצינים, מסורת הנמשכת עד היום. בתקופה זו, בעקבות מיזוג ענף תו"ן והפנימייה הקדם-צבאית של החיל השוכנת בבה"ד, הוקמה ה"מכללה הטכנולוגית" של חיל החימוש. המכללה מסמיכה את השוחרים במקצועות המכונאות וחשמל הרכב, ומכשירה טכנאים והנדסאים במקצועות האלקטרוניקה והתעשייה וניהול. פעילות מיוחדת שנעשתה עם החניכים באותה תקופה הייתה מסע קצר, שהתחיל בקברי המכבים והסתיים במצפה מודיעין. במצפה הוענק לכל חניך תג היחידה וסמל חיל החימוש. האינטיפאדה הראשונה, שהתחילה באותה תקופה, השפיעה על משך ההכשרה בבה"ד בשל העובדה שמסגרות רבות סייעו בפעילות הביטחון השוטף.

1985

1995

2005

2015

הידעת?

במבצעים "עמוד ענן" ו"צוק איתן" שימש מבנה אלאופ כמבנה מוגן למאות חניכי הקורסים בבה"ד מפני התקפות הטילים על איזור המרכז.

ביקור דובר צה"ל תת-אלוף עודד בן עמי במכללה

למידה בכיתת המחשבים

קצינים מספרים | רס"ן משה קירמייר

משה התגייס לחיל החימוש כמכונאי מנה בשנת 1976. במשך 13 שנים שירת בבה"ד כמדריך, יצא לקורס קצינים, ובשנת 1989 חזר לשרת כקצין בבה"ד עד שנת 1994 במגוון תפקידים – ע' מד"ר, מד"ר ורמ"ד טנקים.

משה מספר: "החניך והמדריך היו במרכז העשייה עבורי במשך כל שירותי בבה"ד. כמדריך בקורס מנה, ואחר כך בקורס מרכבה, גולת הכותרת הייתה סדרת הנהיגה שהתבצעה בבסיס קטן של הבה"ד ליד כפר שמואל (בצד הדרומי של בן שמן). במהלך השבועיים האלה עם החניכים, מתחזק הקשר של המדריך עם החניך, והאינטימיות הזו מאפשרת לך לפתח את המוטיבציה ולחזק את ערך השירות בחיל.

כקצין עסקתי בפיתוח קורס הדרכה טובה ובניית הצפ"ה (צוות פיתוח הדרכה). ההבנה הייתה שעלינו להשקיע במדריכים כדי להכשיר טוב יותר את החניכים. כרמ"ד טנקים הובלתי את המהפכה, שבה הנגדים הופכים למפקדים, והאחריות לטיפול בחייל היא קודם כל שלהם.

סגירת המעגל האישית שלי הייתה, שהבן שלי, אביעד, המשיך את דרכי בשירות הצבאי והיה מדריך צב"ם בבה"ד ובהמשך בהכש"ם".

1985

1995

2005

2015

נגדים מספרים | רניג ציון אחואל

ציון התגייס לצה"ל בשנת 1982 לקורס מכונאי מרכבה ונשאר להדרכה. במלחמת לבנון הראשונה הצטרף לחטיבה 7 וסייע בהכשרת הטנקים ללחימה. ציון מספר: "לאחר המלחמה, עסקתי כמדריך בהכשרות בתחום המרכבה. אהבתי מאוד את המקצוע והשקעתי המון בחיילים והסיפוק היה גדול. סדרת הנהיגה בקורס שהתקיימה בכפר שמואל ומאוחר יותר בג'וליס הייתה חוויה משמעותית בהכשרה.

הייתה לי הזכות להיות שותף בקליטת מרכבה 3 בצה"ל ובחיל. ישבנו במחנה ירדן ולמדנו על הטנק החדש. לאחר תקופה ירדנו לבה"ד להכשיר את הסגל וכמובן את החניכים.

בתקופת כהונתו של זכריה חי כקחש"ר הוחלט לאחד את קורס נגמ"ש עם קורס מרכבה. לקורס החדש קראו מרנ"ש. אחרי 3 שנים, כשהבינו שמדובר בשני קורסים גדולים מאוד, פוצלו הקורסים חזרה.

בהמשך דרכו בבה"ד שימש ציון כקצין הניהול של ביה"ס השח"ר והוביל פרויקטים רבים, ובהם מאהל השח"ר, בניית מתחם תצוגת הרק"ם ועוד. ציון פרש מצה"ל בשנת 2013.

המפקדים הבכירים בטקס סיום קורס

משמאל לימין:

משה קירמייר - מד"ר הבה"ד, אריה בן דוד - מפקד הבה"ד ויוסי קליין - מפקד הצפ"ה.

טקס סיום קורס מפקדים להדרכה

אל"ם אריה בן דוד 1994 - 1990

בשנים 1990-1994 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם אריה בן דוד.

בשנים האלה, שילוב העלייה מברית המועצות בצה"ל ובחיל החימוש בפרט, היה אחד האתגרים שאיתם התמודד הבה"ד. עלייה זו, העלתה את הצורך בהתאמת הקורסים לחיילים העולים ובליווי השפה העברית.

לראשונה, יזם הבה"ד פעולות יצירתיות להעלאת המוטיבציה בקרב המלש"בים להתגייס לחיל החימוש ולצמצום אי-הוודאות של המתגייס.

הפעולות כללו חשיפה של המלש"בים למידע על החיל לקראת גיוסם, ביקורי קצינים בבתי-ספר מקצועיים וביצוע כנסי הסברה לקראת המסלול הייעודי. כמו כן, הודק הקשר עם מערך החינוך הטכנולוגי על ידי סיורים של מנהלי רשת "עמל" בבה"ד 20, בהשתתפות קצין החימוש הראשי.

בתחום איכות ההדרכה ניתן דגש על איתור חיילים בעלי פוטנציאל גבוה, ונעשו שינויים בתהליך ההכשרה במסגרת קורס ההדרכה, שכללו השתלמויות שטח בגדודים ובסדנאות לפני הכניסה להדרכה וכן למדריכים ותיקים.

בשנת 1992 נערכה בבה"ד תערוכת אמצעים לכלל מערך החי"ר בצה"ל במטרה להעלות את המודעות של חיילי החי"ר לחשיבות הטיפוליים והאחזקה של הכלים. בשנת 1994 השתתף הבה"ד בתחרות "בטיחות עם ביטחון", וזכה בפרס הרמטכ"ל לבה"דים במקצועות תומכי לחימה.

בתחום המחשוב פותחה בבה"ד מערכת "מכבי"ם" לניהול ובקרה ממוחשבים של מערכת הקורסים. לימים תיקרא המערכת מנ"ש קס"ם - מערכת ניהול שוטף לקורסים, סגל וממתינים, פרי יצירתו של רנ"ג אלי מרימי.

נגדים מספרים רנ"ג אלי מרימי

אלי התגייס לחיל החימוש בשנת 1987 ונשאר בבה"ד כמדריך בקורס מכשירנים. לימים, התמנה למפקד הקורס ויזם את הפיכת המקצוע לטכנאי בק"ש מרכבה. משנת 2001 שירת כקצין ההדרכה של ביה"ס טו"פ והיה הקה"ד הותיק ביותר בבה"ד.

אלי מספר: "במהלך שירותי בבה"ד הפך העיסוק בפיתוח ההדרכה למרכזי יותר. פיתחתי את מסלול ההכשרה לטכנאי מערכות בקרה, עסקתי בהתאמת אמצעי הדרכה, בכשירות הסגל וכמובן בשיפור סביבת ההדרכה.

מתוך היוזמות הרבות שיזמתי בשירות שלי, שני הפרויקטים המרכזיים היו מערכת מנ"ש קס"ם (2002) וסיכת הבה"ד (2006).

עם כניסתי לתפקיד הקה"ד בשנת 2001, הצגתי את תפיסתי בנושא ניהול הבה"ד ממוחשב, והתחלתי לאפיין ולפתח מערכת ניהול בה"ד כוללת לכל רמות הפיקוד בבה"ד, מהמפקד הזוטרי ועד למפקד הבה"ד וכן לגורמים תומכי הדרכה בבה"ד ומחוצה לו, במטרה שהמידע יהיה זמין בכל נקודת מחשב בבה"ד ובכל שעה. המערכת זכתה לשם מנ"ש קס"ם (מערכת ניהול ושליטה לקורסים, סגל וממתינים).

מההטמעה הראשונית של המערכת בשנת 2002, הבינו אנשי הבה"ד את היתרונות והתפוקות הגדולות שלה. המערכת חיזקה את הבה"ד בהיבטי זמינות המידע, הטיפול בפרט וניהול ההדרכה. בכל שנה הועצמו יכולות המערכת והיא הייתה פריצת דרך טכנולוגית מאחר שבצה"ל לא הייתה מערכת דומה ביכולות וביהיקפי המשתמשים. על כך זכה הבה"ד להוקרה ולפרסים לאורך השנים. המערכת נלמדה על ידי חברת "ברטיניקה" במסגרת פיתוח מערכת FOX, ובהמשך צוותי היגוי של עיר הבה"דים אף למדו את המערכת כדי להיעזר בה באפיון מערכת הניהול שתוכננה לעיר הבה"דים".

1985

1995

2005

2015

טקס סיום קורס מפקדים להדרכה

מסיבת פורים בבה"ד - 1992

רנ"ג אלי מרימי

אל"ם יוסף פרחי
1996 - 1994

בשנים 1994-1996 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם יוסף פרחי.

עם כניסתו לתפקיד, הצהיר אל"ם פרחי, כי הבה"ד ישאף למצוינות וישקיע משאבים בהגברת המוטיבציה בקרב חניכי הבה"ד. בשנים האלה, הושקעו משאבים רבים בהקמת בסיס הידע לניהול מבחנים ממוחשבים "ברקת", וכן הופעלה מערכת ייעודית לייעול תהליך המיון והשיבוץ.

בתחום המבנה הארגוני, אורגנו מחדש כל ענפי הבה"ד במסגרת פרויקט "נדידת העמים 1" בעקבות יציאת בה"ד 6 מתחום השטח של בה"ד 20. ענף מפקדים עבר לחלק הדרומי של הבסיס במקום בה"ד 6, והחלק הצפוני הועבר לחיל הרפואה.

לרווחת החניכים והסגל נבנתה שקלית מפוארת, המחולקת לבשרי ולחלבי, וכן מועדון סגל. כן הוחל בריצוף נרחב של שבילים בבה"ד, כיסוי שטחים מתים בחצץ ושתילת מרחבי דשא.

מבנה קורס המפקדים להדרכה וחוות החמ"לים עברו תהליך של בנייה מחדש לצורך האימון המשולב.

למכללה הטכנולוגית נוספו 3 מסלולי לימוד - הנדסאי רכב, הנדסאי אלקטרוניקה וטכנאי מכונות - והדבר הביא להגדלת מספר השוחרים ב-10%.

ההשקעה בתחומי ההדרכה מזה ובתחום חזות הבה"ד מזה, הביאו את הבה"ד לזכייה בפרס הרמטכ"ל על 'הצטיינות ותפקוד איכותי' לשנת התשנ"ה, ובפרס ראש אט"ל 'לאיכות ומצוינות' ביום העצמאות התשנ"ו.

נגדים מספרים רנ"ג אברהם בן יטח

"התגייסתי לבה"ד 20 בשנת 1986 והוצבתי בקורס הדרכה. לאחר מעבר הקורס שובצתי למדור רכב כמדריך בקורס מכונאות הרכב.

בשנת 1989 נכנסתי לשירות קבע והתחלתי להכשיר את בוחני הרכב בדרג א' ואת בוחני הסדנאות בדרג ב'.

קיבלתי על עצמי את הכתיבה והפיתוח של כלל תיקי ההכשרה בקורס, והתחלנו בפיתוח מסלול הרכב. עם השנים התמניתי לתפקיד מפקד קורס רכב ורכז מגמת רכב, והתחלתי בקליטה מסודרת של רכבי האביר, CUCV, סופה 1, סופה 2, סופה 3, סבל חי"ר, רגל עץ, יאגי וטסרה.

כן השתתפתי בהכשרות רכב האמר ופורד בחו"ל, והשתתפתי במשלחת הסיוע של צה"ל לקוסובו בשנת 1999.

היתה לי הזכות לתכנן את מרכז ההכשרות החדש של הבה"ד, מרכז שנבנה רק בחלקו בשל המעבר לקריית ההדרכה בנגב.

הידעת?

השדרה הראשית בבה"ד נקראת "שדרת דיזנגוף".

1995

2005

2015

חניכת מתחם ענף אימון יחידות בראשות
ראש אט"ל, האלוף עמיעז סגיס
וקצין החימוש הראשי, תא"ל מיכאל דיין

הנחת אבן הפינה למרכז הכשרות הרכב בבה"ד

רנ"ג אבי בן יטח במשרדו

אל"ם זכריה חי
1998 - 1996

בשנים 1998-1996 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם זכריה חי, לימים קצין החימוש הראשי. "מוניתית לתפקיד מפקד בה"ד 20 בהפתעה מוחלטת. מצאתי בה"ד מסודר, אנשים טובים מאוד, בה"ד המכיל אלפי חיילים ומציב המון משימות." תפיסת הפיקוד שאותה הביא אל"ם חי הייתה, כי על המפקד להבין את נפש החניך, להבין את קושי השירות ולעסוק תחילה בתנאי המחיה הבסיסיים של החניך. עפ"י הנחייתו, עסק הבה"ד ביצירת תחושת שייכות וגאווה אצל החניך. הוחלט כי החניך, מרגע גיוסו, יקבל מעטפת חימושית - ליווי אוטובוס הטירונים לבסיס ע"י סגל הבה"ד, קבלת החניכים בארוחת צהריים חגיגית וקבלת תג וסמל במגרש המסדרים. כך תוענק לחניכים תחושת שייכות לחיל ותעורר בהם את המוטיבציה לשירות משמעותי בחיל החימוש.

בתחום ההדרכה, מתאר אל"ם זכריה את העבודה עם הסגל כעבודה לא פשוטה, אך יחד עם זאת עבודה מול סגל איכותי ומקצועי. "דאגתי לטפח את הסגל, אך דרשתי לקבל תמורה בעד האגרה. לחצתי על כך, גם בהמשך דרכי בצבא, שלבה"ד יגיעו מיטב הקצינים והנגדים. את המפגש המדהים של כלל החברה הישראלית על כל גווניה ראיתי רק בבה"ד 20".

האתגר שעימו התמודד הבה"ד לאורך שנות קיומו היו אחוזי הנשר הגבוהים, שהגיעו בתקופתו של אל"ם זכריה ל- 30-40 אחוזים. "הבנתי שעם זה אני לא יכול להמשיך לחיות. רציתי לראות בעין את הבעיה, לגעת בברזל".

"עשיתי את התפקיד מתוך אמונה בצדקת הדרך, באהבה רבה ועם קשיים רבים, אך בסופו של יום - עם גאווה גדולה. הפיקוד על בה"ד 20 היה התפקיד המאתגר והמעצב ביותר שלי. לאורך 31 שנים מילאתי תפקידים בחזיתות שונות, אך החשיפה שלי לצבא הגדול, הרחב, השלם הייתה דרך בה"ד 20". "לאורך כהונתי כקחש"ר, דאגתי שלבה"ד 20 יהיו המשאבים הנדרשים כדי לעמוד במשימות ובאתגרים. אני חושב, שאם לא הייתי מפקד בה"ד 20, זה היה עלול להיות לי למכשול כקחש"ר. אני מרגיש שלם עם התקופה שלי בבה"ד".

1995

2005

2015

בשנים האלה נכתב המנון לבה"ד 20:

המנון בה"ד 20

**כאן נלמד ונבין את נשמת המכונה
בצהוב ואדום נדבר בשפתה
קדימה נשאף ולא נתפשר
פנינו תמיד אל הטוב ביותר**

**בה"ד 20 הוא בסיס העוצמה
בה"ד 20 זו היחידה**

**כאן נטפח נתיב של עוצמה
מוח חושב ועוצמה של פלדה
נחתור בכל עת לשיפור וייעול
בבה"ד עשרים השמיים הגבול**

**בה"ד 20 הוא בסיס העוצמה
בה"ד 20 זו היחידה**

**כאן נלמד להניע גלגל מלחמה
בסער הקרב ובעת רגיעה
הבה"ד הוא בית עליו אני שר
בבית הזה האדם העיקר**

**בה"ד 20 הוא בסיס העוצמה
בה"ד 20 זו היחידה**

אל"ם יהודה שלמון 2002 - 1998

בשנים 1998-2002 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם יהודה שלמון. בשנים האלה, תחילת שנות ה-2000 והמאה ה-21, עבר הבה"ד להדרכה באמצעות המחשב והדרכת שיעורים ע"י מצגות ומקרן. תם עידן ערכות השקפים והמטולים. נפתחו קורסים בתחום ה-office ונגדים הוסמכו לעבודה באמצעות המחשב. בתחום לימודי התעשייה והניהול בבה"ד נפתח מסלול לימודים מודולרי, שאיפשר לאנשי הקבע ללמוד בסופ"ש בלא להתנתק מעבודתם ביחידות. בתקופה זו הוסמכו בבה"ד 52,039 חניכים - בקורסי היסוד, בקורסים לחיילי המערך הנפרס ובקורסים לחיילי המילואים.

תחום חדש שהחל לפעול בבה"ד באותן שנים היה "השיבוץ החזוי", שבו החניכים מקבלים את השיבוץ ליחידות ישירות מהבה"ד. התהליך נעשה בשיתוף נציגי הפיקוד מהיחידות השונות, אשר הגיעו לבה"ד כדי ללוות את החיילים ליחידותיהם.

ב-2002, מדו"ר קידו"ם במכללה הטכנולוגית החל לקלוט את קורסי השכ"י (השכלת יסוד) לאוכלוסיית כלל צה"ל, שבהם השלימו החיילים 10 שנות לימוד, וקורס תג"ת (תעודת גמר תיכונית) שבו השלימו החיילים 12 שנות לימוד ונגשו למבחני הבגרות. במהלך כהונתו, העלה על הכתב אל"ם שלמון את ספר מפקדי בה"ד 20 לדורותיהם. הספר מציג את פועלם של מפקדי הבה"ד ומשולבים בו תמונות ומידע על תקופות כהונתם.

לרעידות האדמה שאירעו בהודו ובטורקיה באותה תקופה, הצטרפו אל משלחת החילוץ של פיקוד העורף, אנשי סגל מהבה"ד.

פרסים שזכה בהם הבה"ד באותה תקופה:

1. מקום שני בתחרות ההדרכה הצה"לית בשנת 2000.
2. פרס ראש אט"ל בשנת 2001 לתוכנית השיבוץ החזוי.
3. מקום ראשון בכנס ההדרכה הצה"לי בשנת 2001 לאתר האינטרנט לנגמ"ש.
4. חמישה כוכבי יופי במשך 4 שנים רצופות בתחרות ארץ ישראל היפה.
5. פרס קחש"ר בשנת 2000 בתחרות חשיבה יוצרת בתחום ארגון המידע בבה"ד.

מדברי אל"ם יהודה שלמון:

"שלושת התפקידים המשמעותיים שעשיתי, מבחינת העניין והאתגר שהיו בהם, היו: קצין חימוש חטיבה 14 בלבנון, מפקד יחש"ם 674 בחיון, ומפקד בה"ד 20... בכיתי כשעזבתי את הבה"ד, זה היה הבית שלי, ישנתי פה שלוש פעמים בשבוע, הסתובבתי פה הרבה מעבר לשעות העבודה שלי, כדי לבדוק שלא חסר לחיילים שלי שום דבר".

באיחוליו לבה"ד לקראת המעבר לקריית ההדרכה אמר: "אני מאחל לבה"ד, שהמקצועיות והייחודיות שלו יישמרו, שלחיילים ולמפקדים תהיה מוטיבציה גבוהה ללמוד וללמד, ושתחום ההדרכה ישמור על רמתו הגבוהה".

הידעת?

הבה"ד השתתף בתוכנית טלוויזיה, אשר שודרה בערוץ 1 והופיעו בה מיטב אומני ישראל במופע הצדעה לבה"ד 20 וחיל החימוש. באירוע השתתפו הרמטכ"ל, ראש אט"ל, קצין החימוש הראשי, דובר צה"ל וכ-600 חיילים מיחידות החיל.

1995

2005

2015

**הצגת ניידת הדרכה
לסגן הרמטכ"ל עוזי דיין**

**האלוף דורון אלמוג בטקס
פתיחת חדר התחקירים בבה"ד**

רנ"ג דוד גל ז"ל (במרכז)

**רנ"ג ישראל סוריאן (ראשון משמאל)
ומד"ר הבה"ד**

נגדים מספרים רנ"ג ישראל סוריאן

ישראל סוריאן החל את שירותו בבה"ד 20 בשנת 1985 ושירת בו במשך 27 שנים. ישראל היה אחד מאבות ההדרכה ופיתוח ההדרכה בבה"ד 20 במשך שלושה עשורים. מספר ישראל: "התחלתי את שירותי בבה"ד כמדריך בקורס מפקדים להדרכה. הקורס הזה נתן לי כלים רבים, פיתח אותי מקצועית ואישית ועשה את תחום ההדרכה למקצוע. במשך שירותי פגשתי אנשים מדהימים ויחידה שהיא בית חם עבורי ועבור כלל הסגל". ישראל הכשיר אלפי מדריכים, היה ממקימי הגפ"ה (גוף פיתוח הדרכה), קצין תיאום והדרכה ומפקד מרכז המבחנים בבה"ד.

נגדים מספרים רנ"ג דוד גל ז"ל

דוד גל שירת בבה"ד כעוזר רע"ן אימון מפקדים בשנים 2001-2006. דוד היה איש ביצוע מהשורה הראשונה והרוח החיה בענף. בתקופת שירותו, קורס ההכנה לבה"ד 1 נערך בענף עבור כלל החילות והזרועות, אירוע מורכב אשר כלל מאות חניכים בכל מחזור. דוד הוביל את המעטפת הלוגיסטית המטפלת בחניכים ובסגל ושפר רבות את הענף בתחום הבינוי והתשתיות. הוא יזכר תמיד בזכות אופיו הנוח ומקצועיותו הרבה. דוד הלך לעולמו בטרם עת. יהי זכרו ברוך.

אל"ם מיקי בניון
2005 - 2002

בשנים 2002-2005 כיהן אל"ם מיקי בניון כמפקד בה"ד 20. את רוב שירותו הצבאי עשה אל"ם בניון כקצין חימוש ביחידות השדה ובהמשך כיהן כראש ענף שדו"ת במקחש"ר וכרמ"ח אחזקה במז"י. עם כניסתו לתפקיד מפקד הבה"ד ב-2002, בנה אל"ם בניון תכנית אסטרטגית לתהליכים המתקיימים בבה"ד כדי להציב עבורם יעדים לשנים הבאות, וכן בנה מודל ניהול המגדיר את האחריות והסמכות בכל חתכי הפעילות בבה"ד. על מודל זה זכה בה"ד 20 בפרס ראש אט"ל.

מדברי אל"ם מיקי בניון:

"מציון תצא תורה ומבה"ד 20 תצא ההדרכה".
"בה"ד 20 הוא בה"ד מאתגר, גם בשל העובדה שהוא קולט חיילים רבים ממשפחות מצוקה, שמלבד הצורך להופכם לבעלי מקצוע בחיל, הוא חייב גם לטפחם ולדחוף אותם כלפי מעלה. כדי להצליח בכך, צריכים לתת דוגמה אישית ולהפגין אחריות. שני הערכים האלה הובילו אותי בעשייה בבה"ד".
"הייחודיות של הבה"ד היא שיש לו יכולת לעשות כל דבר בכוחות עצמו. לכן הוא יכול להסתכל רחוק, לכוון למטרות ולהגיע אליהן".

1995

2005

2015

בתקופה זו הורחבה פעילות המכללה, במספר תחומים חדשים. החלה לפעול תכנית חדשה בשם "אופקים טכנולוגיים", תוכנית המשלבת בוגרי בתי ספר עיוניים בלימודי טכנאים-הנדסאים למקצועות טכנולוגיים. תוכנית זו הביאה פריצת דרך בהבאת כוח אדם איכותי למכללה ולחיל החימוש. החלה לפעול תוכנית ללימודי תעשייה וניהול לאוכלוסיית הגששים הבדואים - תוכנית שזכתה להערכה רבה ע"י גורמי צה"ל.

אל"ם מיקי, הוביל לתהליך ארגוני חדש בבה"ד המותאם לצורכי המערך במסגרתו אורגנו מחדש בתי הספר: ענף מנ"ש הפך לבית ספר טו"פ וענף מע"ם הפך לבית ספר השח"ר.

בכל אחת מהשנים האלה, במהלך חודש אוגוסט, התקיימה בבה"ד קייטנה לילדים החולים הנתמכים ע"י ארגון "קו לחיים". לקייטנה הזו היה נרתם כלל סגל הבה"ד וסייעו בידו תלמידי בתי ספר מרחבי הארץ.

שר הביטחון שאול מופז וסגל הבה"ד עם ילדי קייטנת "קו לחיים" בבה"ד

עופר זנגי (במרכז) בעת קבלת פרס יוספטל

נגדים מספרים רנ"ג עופר זנגי

עופר החל את שירותו בבה"ד ב-1985 ומילא בו תפקידים מגוונים בתחום הדרכת הטנקים, שהמרכזי שבהם היה מפקד קורס מגח. בשנת 2007 מונה זנגי לתפקיד ממונה הבטיחות של הבה"ד, ובתפקיד זה הצעיד את הבה"ד בשנת 2008 לזכייה השנייה בפרס יוספטל למצוינות בתחום הבטיחות.

במסגרת תפקידו הטמיע זנגי את נושא הגנת הסביבה בבה"ד ואף בנה פורטל בשיתוף החיל לשימור הידע בתחום הבטיחות והגנת הסביבה. עופר מסכם ואומר: "בה"ד 20 הוא מקום נדיר, שבו מקצוענות ואנושיות מתמזגים ומתבטאים בנתינה אין סופית בכל התחומים".

אל"ם דודו אלמקייס
2007 - 2005

בשנים 2005-2007 כיהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם דודו אלמקייס.

אל"ם אלמקייס שם במרכז העשייה את האנשים בבה"ד, הסגל והחניכים. הוא האמין, שסגל ההדרכה בבה"ד הוא עמוד התווך של העשייה הבה"דית בהכשרת החניך. כדי לשפר ולחזק את הגיבוש והמוטיבציה של סגל ההדרכה הוא הקים מועצת סגל המורכבת מנציגי אנשי הסגל וקיים עמה ישיבות שבהן הועלו נושאים לשיפור. הרעיון המרכזי היה, כי קיים יחס ישר בין סגל ההדרכה לחניכים, וכאשר לסגל ההדרכה יש מוטיבציה, כך יהיה גם לחניכים.

הידעת?

בתקופתו של אל"ם אלמקייס מוסד מודל הטב"ס (טירונות בסמכות), המחבר את המתגייס לחיל החימוש משלב הטירונות ועד להכשרת היסוד. הטב"ס מוריד חששות והתנגדויות בקרב המתגייסים ומאפשר קליטה רכה יותר בקורסים החימושיים. מודל זה צמצם את אחוז הנפקדים והעריקים וחיוק את תחושת הזהות החילית בקרב החניכים.

מדברי אל"ם דודו אלמקייס:

"בה"ד 20 זו משפחה אחת גדולה. בני ובתי, אחי, חתני ואחיינתי, כולם שירתו בבה"ד או משרתים בו כיום".

"אני בטוח שבה"ד 20 יכול להנחיל לאחרים מהמורשת, מהידע ומהאיכויות שלו. מקצועיות זו מילת המפתח של בה"ד 20, והיא טבועה עמוק בנגדים המצוינים והאיכותיים שלנו, שמשמרים את המסורת ארוכת השנים באהבה גדולה."

בתקופתו של אל"ם אלמקייס החל שלב התכנון של קריית ההדרכה בנגב ובמסגרתו נכתב אופיון בה"ד 20 בעידן קריית ההדרכה. האופיון המפורט והמעמיק אפשר לבה"ד לרדת לקריית ההדרכה בצורה מסודרת.

2005

2015

הדמיית קרית ההדרכה בעת תכנונה

סיכה חדשה לאנשי הסגל של בה"ד 20

לאנשי הסגל של בה"ד 20 עוצבה סיכה חדשה, ה"בהדון". הסיכה עוצבה ע"י רנ"ג אלי מרימי והושקה כחלק מאירוע שבוע האיכות בצה"ל. הסיכה החדשה (בתמונה) נבחרה במסגרת תחרות פנימית שנערכה בבה"ד במטרה לייחד את אנשי הסגל בבסיס משאר אנשי החיל. את עיצוב הסיכה יזם מפקד הבה"ד, אל"מ דודו אלמקייס, שהכריז על שנת 2006 "כשנת הסגל" בבה"ד. הראשונים שזכו בסיכה היו המצטיינים מבין חברי הסגל של הבה"ד, שקיבלו אותה כאות הוקרה על מסירותם לתפקידם.

אל"ם עופר גולינסקי
2011 - 2007

בשנים 2007-2011 כיהן כמפקד בבה"ד 20 אל"ם עופר גולינסקי. אל"ם גולינסקי טיפח את תחום החינוך בבה"ד. הוא הכניס לפרק ההכשרות המקצועיות ולמסלול הכשרת הסגל, ביקור חובה בירושלים, שכלל סיור במקומות הקדושים ובאתר ההנצחה "יד ושם". **"כמפקד הבנתי",** אמר אל"ם גולינסקי, **"שככל שנשקיע בחיילינו ונעניק להם את הידע והכלים להיות אזרחים טובים יותר, כך הם ירגישו מחוברים יותר לארצנו וירצו להיות חיילים טובים וממושמעים יותר."**

כמפקד טיפח את סגל החובה בבה"ד על ידי ארגון אירועים לרגל חגים ומועדים, טקסי מצטיינים והקניית ערכי תרבות ומורשת. בתקופתו, הורחבה הטיירונוות בסמכות לשתי פלוגות, האחת בבית ספר למפקדים והשנייה בבית ספר השח"ר. לימים מוקמו הפלוגות בבתי הספר המקצועיים השח"ר וטו"פ. המטרה הייתה לחשוף את החייל לחיל החימוש על ידי שיווק הקורסים הקיימים בבה"ד עוד בתקופת הטיירונוות ולחזק את תהליך ההסתגלות והחיבור לחיל החימוש. הטב"ס בבה"ד הוכח כמהלך מוצלח, שכן המוטיבציה בקרב החיילים עלתה, והחשש והאי-וודאות ירדו. בתקופתו של אל"ם גולינסקי, הצטיין הבה"ד בתחום התרבות הארגונית וזכה בפרס "יוספטל" לבטיחות וקיבל את תו הפלטינה לאיכות.

2005

2015

נגדים מספרים רס"ב ניסים קלו

רס"ב ניסים קלו שירת בבה"ד בשנים 1983-2008 כמדריך בקורסי חשמל רק"ם וכמפתח הדרכה. הוא מספר: "בתחילת דרכי בבה"ד, העיסוק המרכזי היו ההכשרות בתחום חשמל שוט וקליטת הפומה. תהליך קליטת הפומה היה מהיר מאוד. נסענו למש"א ולמקחש"ר ללמוד על הכלי ולבנות מארזי הדרכה, ולמרות הזמן הקצר שעמד לרשותינו, הקורס הראשון היה מוצלח מאוד". בשנת 1999 הוקם הגפ"ה (גוף פיתוח הדרכה) וניסים הצטרף להיות חלק מהצוות. "שני הדברים המשמעותיים ביותר מאותה תקופה עבורי", מספר ניסים, "היו גיבוש התפיסה שלפיה מזמנים לשולחן עגול את כל הגורמים הנוגעים לתיקוף ההכשרה, וועידת הווידיאו שנבנתה בבה"ד ושודרה לבסיס האימונים ליחידות השדה (היום מאל"י). בדרך זו העברנו שיעורים רבים" במהלך שירותו זכה ניסים בפרסים רבים על יוזמות וחשיבה יוצרת בהדרכה, והיום כגמלאי הוא מוביל את פעילות עמותת חיל החימוש באינטרנט.

הידעת?

"מנעול כחול" הינו תרגיל המסכם את פרק הלחימה בהשלמה החילית של קורס הקצינים ("מנעול" הוא הכינוי לקצין החימוש בקשר, ו"כחול" הוא צבע התניות בהשלמה החילית). בתרגיל, הצוערים יורדים ע"ג כלי רכב לשבוע שטח ומתרגלים את עבודת קצין החימוש בזמן מלחמה. לתרגיל מצרפים כמעטפת את קורס המחט"פים (מפקדי חוליות טכניות פלוגתיות), מפקדת פלק"ד ותא חימוש ביחידה.

פרסי יוספטל לבטיחות ותו הפלטינה לאיכות שבהם זכה הבה"ד

רס"ב ניסים קלו בטקס קבלת דרגה בראשות קחש"ר

בה"ד 20 במהלך מבצע "עופרת יצוקה"

מבצע "עופרת יצוקה" החל ב-27/12/2008 והסתיים ב-14/1/2009. במהלך המבצע ביצע הבה"ד פעילות עניפה לעמידה במשימות המוגדרות בפקל"י החירום שלו ולביצוע ההנחיות שהתקבלו מחמ"ל מקחש"ר. במהלך המבצע בוצעו ע"י הבה"ד 11 פעילויות תומכות לחימה וכן הוקצתה מהבה"ד פלוגה לפקע"ר. לקראת המבצע ובמהלכו, בוצעו בבה"ד הדרכות למאות אנשי מילואים, ובגמר המבצע הוקצו 4 קורסים לביצוע החזרה לכשירות בימ"חים.

נגדים מספרים רנ"ג זכריה שמש

רנ"ג זכריה שמש התחיל את דרכו בבה"ד 20 כמדריך בקורס נק"ל בשנת 1972.

"במהלך מלחמת יום הכיפורים", מספר זכריה, "הגיעו ברכבת האווירית מארה"ב טנקי מגח, שכללו מקלעים שלא היו מוכרים בצה"ל, ולא היו חוברות טכניות ללמוד מהן עליהם. בעבודת צוות של סגל מדריכי הקורס פירקנו את המקלעים ולמדנו את דרך פעולתם, הכנו מערכי שיעור והתחלנו להעביר השתלמויות."

"בשנת 1982 הוצבתי לתפקיד קצין הניהול של ענף מנ"ש ועסקתי בין היתר בעבודות המטה של פיצול ענף מקצועות והקמת ענף מנ"ש."

בשנת 1984 עברתי מענף מנ"ש לצפ"ה (צוות פיתוח הדרכה) למשך 5 שנים, ובמהלכן התחלתי להעביר הדרכות לנגדים מהשטח ולהכשירם כחונכים לבעלי המקצוע הצעירים שהגיעו לשטח מהבה"ד (כיום OGT). הדרכתי מפקדים חדשים שהגיעו לבה"ד, עזרתי בפיתוח תקן ההדרכה, וביצעתי ביקורות בבה"ד.

ב-1989 עברתי מההכש"ם למכללה למדור תו"ן, למשך 6 שנים, כמפקד קורסי ניהול וארגון בעבודה, ניהול מוסכים ובטיחות בעבודה, והקמתי את מרכז הבטיחות הבה"די, שבו ניתנו שירותי הדרכת בטיחות לכל הקורסים בבה"ד. ב-1995, לאחר 28 שנות שירות בקבע, מוניתי לסגן מפקד המכללה כע"צ."

בשנת 2008, קיבל ע"צ זכריה שמש פרס מפעל חיים. בנו של זכריה, שמעון ז"ל, בוגר המכללה הטכנולוגית, נפל בעת מילוי תפקידו במסגרת המסלול לקצונה ייעודית במהלך ההכשרה בבה"ד 1.

2005

2015

מראות מפעילות הבה"ד במבצע עופרת יצוקה

זכריה שמש בטקס קבלת דרגת הרס"ב

**אל"ם אליעזר בן הרוש
2014-2011**

בשנים 2011-2014 כיהן כמפקד הבה"ד אל"ם אליעזר בן הרוש, לימים - קצין החימוש הראשי. בתקופתו יישם הבה"ד את היפוך היחס בין הכשרות היסוד להכשרות המתקדמות. קורסי היסוד קוצרו, כדי להתאימם לידע הנדרש לבעל המקצוע בתחילת שירותו, וקורסי הקידום בשלבים המקצועיים למערך השדה הוארכו, כדי להעלות את רמתם המקצועית של חיילי המערך הוותיקים. אל"ם בן הרוש עמד על הצורך לשמור על הזהות והמורשת החילית ופעל לטפחם. הוא הורה למפקדי הקורסים להיכנס להדרכות בקורסי היסוד ויזם הרצאות בתחום מורשת חיל החימוש. "משמרי

המורשת החילית", אמר אל"ם בן הרוש, "הם הנגדים המצוינים שמובילים את ערך המקצועיות ביד רמה. הם אלה שמשרתים בבה"ד 20-30 שנה ואף יותר, ומכירים כל מה שקרה פה עד לפרטים הכי קטנים".

כמפקד הבה"ד, הצליח אל"ם בן הרוש לרתום את קורס הקצינים למאבק בתופעת הנפקדים והעריקים, על ידי ציוות צוערים למבצעי נפקדים, במטרה לחבר את קציני העתיד לחיילים שימשו כפקודיהם.

ועוד מדבריו: "בה"ד 20 הוא אחד מבסיסי ההכשרות הגדולים בצה"ל, וניתנה לי הזכות להוביל ולנווט את העשייה בו, תוך התגברות על אתגרים לא קלים - חניכים מרקעים שונים ולא פשוטים, היקף הכשרות עצום, ביקורים תכופים של מפקדי צה"ל בכירים ועוד".

הידעת?

סיכום שנת העבודה של צה"ל בראשות הרמטכ"ל רא"ל בני גנץ הועתק לבה"ד 20 לאולם 10 לאחר שהרמטכ"ל התרשם מהיכולת הארגונית של הבה"ד להכיל אירועים מכובדים במתקן צבאי.

בשנת 2013, התקיים בבה"ד יום כשירות חי"ח בראשות קחש"ר. ביום הכשירות השתתפו כל יחידות החימוש משלושת הפיקודים ובה"ד 20, והן התחרו בתחומי הרכב, הטנקים, התחמושת, האופטיקה וניהול המלאי. בה"ד 20 זכה בתחרות במקום ה-3.

2005

2015

**אל"ם בן הרוש מברך
מצטיין בטקס סיום
הטירונות**

**השתתפות הבה"ד
בתערוכת אוטומוטור**

**ביקור הרב הצבאי
הראשי בבה"ד**

נגדים מספרים | רנ"ג פרג'י לחמי

"התגייסתי לצה"ל בשנת 1969 לחיל התותחנים", מספר פרג'י, "ושירתי בחיל התותחנים כנגד משמעת. המעבר לחיל החימוש ולבה"ד 20 בשנת 1989 היה עבורי שינוי משמעותי מאוד. הגעתי לבה"ד לעשות תפקיד של שנתיים ונשארתי בו 23 שנים.

התפקיד והאנשים ביחידה גרמו לי להתאהב בהם ולהמשיך ולשרת את המכונה הגדולה הזאת שנקראת בה"ד 20. בתפקידי מיסדתי את כל נושא הטקסים בבה"ד ויצרתי תבניות אחידות, החל מטקס ההכש"ם וכלה בטקס סיום הקק"ץ."

"בה"ד 20 היה ויישאר עבורי בית חם למרות שאינני איש חימוש".

נגדים מספרים | רנ"ג יונתן ערמי

יונתן ערמי התגייס לצה"ל בשנת 1976 כמכונאי שרמן ושירת בבה"ד 20 במשך 35 שנה.

הוא החל את שירותו בבה"ד כמדריך, ובשנות ה-80 הוצב בחוליית האחזקה בבה"ד כאחראי מחלקת רק"ם. בהמשך מונה לקצין החימוש של הבה"ד ואחר כך למ"פ האחזקה עד לפרישתו מצה"ל בשנת 2011. ערמי מספר: "סיפור האחזקה בבה"ד התפתח וגדל במהלך השנים. מחוליית אחזקה מצומצמת לכלי רק"ם בשנות ה-70, היגענו בשנות ה-80 לפלוגת אחזקה עם תחומי אחריות נרחבים.

בשיא היקפה כללה הפלוגה 160 חיילים ונגדים, שעסקו במגוון רחב של נושאים - ניהול מחסני חימוש, מחסני בינוי, תחבורה, אחזקת רק"ם ורכב, דלק ועוד.

הייחוד של הפלוגה, היה ביכולתה להוביל פרויקטים, הן של בינוי עצמי והן של בינוי בשיתוף קבלנים חיצוניים.

בין הפרויקטים הרבים שהובלנו היו בניית מאהלים, שיפור פרויקט "נדידת העמים", שיפוץ חדרי האוכל, בניית תג וסמל, חדר 19, אולם 10 ועוד רבים."

2005

2015

הידעת?

מהי הקמצ'טקה?

הכינוי 'קמצ'טקה' ניתן לשטח בענף מע"ם שבו רוכזו המחסנים והמכולות של פלוגת האחזקה.

השם ניתן למקום ע"י מ"פ האחזקה ערמי וחייליו ע"ש חצי האי הרוסי קמצ'טקה, שבדומה לו היה מוצף במים ברוב ימי החורף.

במהלך שנות השמונים השטח הוכשר, ובמקום נבנו המכולות והמחסנים, אך השם קמצ'טקה נשאר.

רנ"ג פרג'י לחמי

רנ"ג יונתן ערמי

תחום ההכשרות ההנדסיות בביה"ס למפקדים בבה"ד מוסד בתקופה זאת בהובלת מפקד ביה"ס, סא"ל אמיר רפפורט, ומפקד מגמת הכשרות הנדסיות, רס"ן אלכס בלכמן. נבנה מסלול סדור לפיתוח המהנדס בחיל החימוש, ולחלק מההכשרות המקצועיות ניתן אישור אקדמי.

מתוך הבנה שלבה"ד 20 יש יכולת הדרכתית וארגונית להוביל פרויקטים ייחודיים, קבעו ראש אט"ל ומפקדת החיל, שהקורס "מגן אסטרטגי" יתבצע בבה"ד וכן טירונות החרדים, שהיא מסגרת הטירונות השלישית בבה"ד. המשבר בחינוך הטכנולוגי הוביל את חיל החימוש להעצים את תחום שוחרות החוץ. פרויקט זה משלב לימודי תיכון אזרחיים עם הדרכה צבאית ע"י מדריכי הבה"ד. הפרויקט תפס תאוצה, ובשנת העבודה 2014 הוא כלל יותר מ-20 בתי ספר ברחבי הארץ שעבדו בשיתוף פעולה עם הבה"ד.

כחלק מההיערכות למעבר לקריית ההדרכה, הוביל אל"ם בן הרוש את "פרויקט נדידת העמים 2", שיצא לדרך באוק' 2013. מתחם אחזקת הרק"ם (הקמצי'קטה) נסגר, ובמקומו נבנה מתחם סגור עבור טירונות החרדים (שח"ר אט"ל). פלוגת הטב"ס הועתקה מבית ספר למפקדים לבית הספר טו"פ, וכן שינו את מקומם קורסי המלא"ם וקורס ההכש"ם.

כחלק מפעילות 'שיווק' החיל ובה"ד 20, הוצב בתערוכת אוטו-מוטור בגני התערוכה בתל אביב ביתן חיל החימוש, שהציג את יכולות הצבא מהזווית החימושית. בביתן הוצבו כלי רכב ואמצעים צבאיים, ואת מלאכת ההסברה עשו מדריכים ונגדים מהבה"ד. הביתן משך מבקרים רבים.

2005

2015

אע"צ אברהם קריספי

אברהם קריספי התגייס לחיל חימוש ב-1971 כמכונאי טנקים ושירת בגדוד 532 בסיני. בהמשך שימש כבחן חילי במפח"ש עד 1988. משנת 1988 עד 1997 פיקד על הקורסים למשרתי הקבע במכללה. לאחר השחרור המשיך בתפקיד זה כעובד צה"ל עד היום. בתחילת תפקידו במכללה היו בה 2 קורסים בלבד למשרתי הקבע, וכיום מגיע מספרם ל-15 קורסים. הם כוללים קורסי טכנאים והנדסאים בתחום התעשייה והניהול, המכונות והחשמל. הכיתות פתוחות לכל החילות והזרועות והן פרוסות מאילת בדרום ועד מעלות בצפון, לרבות כיתה בבה"ד 1 ובאוגמ"ר 80 באילת. מספר אנשי הקבע שלמדו בקורסים שהוא מנהל מגיע לאלפים ובתוכם נמנים גם גששים מהפזורה הבדואית, שאת הקורסים שלהם הוא מנהל כבר 12 שנים. את העבודה הניהולית והפדגוגית הכרוכה בניהול הקורסים מקיים אברהם במגע הדוק עם המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית (מה"ט).

התותח בכניסה לבה"ד

טירונות החרדים בבה"ד

אברהם קריספי בעת קבלת תעודת הצטיינות

בה"ד 20 במהלך מבצע "עמוד ענן"

מבצע עמוד ענן החל ב-14 בנובמבר 2012 ונמשך כשבוע. במסגרת המבצע ביצע הבה"ד את המשימות הנגזרות מפקל"י החירום שלו ואת ההנחיות שהתקבלו מחמ"ל מקחש"ר.

הבה"ד קיצר את משכי ההכשרות, והחיילים שובצו עם סיומן ביחידות השדה. במהלך המבצע ניפק הבה"ד ליחידות הלוחמות 12 סוגי צל"ם.

במסגרת רענון ההכשרות לאנשי המילואים שגויסו, בוצעו הדרכות ב-17 מקצועות שונים.

חלק מקורסי הבה"ד סייעו באריזת מזון למבצע.

הבה"ד גם סייע ליחש"ם 653 בהכשרת טנקי מרכבה, 4 ובסיום המבצע סייע להחזרת הימ"חים לכשירות.

נגדים מספרים | רנ"ג בני מוהבטי

"הייתי עולה טרי מאירן", מספר בני, "כאשר התגייסתי בשנת 1984 לקורס חמש שוט קל בבה"ד.

במשך 14 שנים שירתתי כמדריך בבה"ד, החל ממדריך בקורס חמש-צריח וכלה כמדריך ומפקד בקורס תחמושת. תקופה זו הקנתה לי את היסודות בתחום ההדרכה. כאשר בשנת 1998 קרא לי מפקד הבה"ד זכריה להקים את הגפ"ה (גוף פיתוח הדרכה) יחד עם איתן דהן וניסים קלו, כבר הייתי בשל לתהליך.

הגפ"ה הוקם בעקבות ביקורים שערך סגן הרמטכ"ל בבסיסי הכשרה, שמהם הגיע למסקנה שהבה"דים חייבים להקים גוף שיעסוק בפיתוח ההדרכה.

התחלתי כראש צוות פיתוח ההדרכה ובהמשך שימשתי גם כמפקד הגפ"ה.

במהלך השנים הובלנו תהליכים רבים וחשובים, שהמשמעותיים ביותר עבוי היו:

1. מיסוד תפיסת "השולחן העגול", המביאה אל שולחן אחד את כל הגורמים העוסקים בתיקוף ההכשרות.

2. הטמעת תחום ההיערכות ההדרכתית לקליטת אמל"ח, במיוחד על רקע הקליטה הנרחבת של אמל"ח בשנים האחרונות.

3. תפיסת ההכשרה החדשה שנכנסה בשנת 2012, אשר שינתה את משך הכשרות היסוד ואת תהליך הפיתוח של בעל המקצוע.

4. תפיסת איחוד מקצועות הרכב, אשר צמצמה את מספר המקצועות וההכשרות בתחום הרכב.

בני מוסיף ואומר: "הבה"ד, מעבר להיותו יחידה עם אווירה מיוחדת, מהווה מקור כוח משמעותי לחיל. זוהי החטיבה הסדירה היחידה של מפקדת החיל, והיא בעלת עוצמות ויכולת ביצוע גבוהים במיוחד."

2005

2015

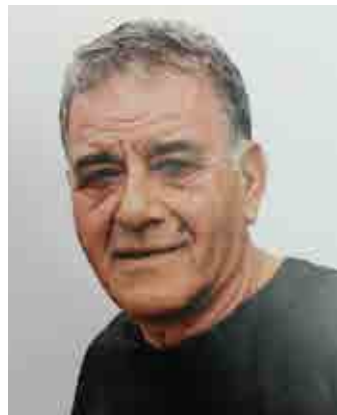
אנשי הבה"ד במבצע "עמוד ענן"

רנ"ג בני מוהבטי

ע"צ דוד עיון, שירת בבה"ד 20 במשך 32 שנה כמחנך ומורה למקצועות הבינוי. דוד היה מחנך ומורה מקצועי לדורות של חניכים שהוגדרו כאוכלוסיה מיוחדת ולמדו בבית הספר למקצועות העזר והאחזקה ביסל"א בבה"ד, וכן היה מדריך קורס הנגרות לאוכלוסיית שח"ר אט"ל. דוד לא הסתפק בהדרכה, ותרם רבות ממרצו ומהידע המקצועי שלו בעבודות בינוי ונגרות עבור הבה"ד, החל מבניית סדנאות, מיטות למגורי השוחרים, שולחנות, פינות ישיבה ופרגולות, וכלה בטריבונה במגרש המסדרים, אולם 10, ריהוט משרדי, חידוש חדרי אוכל ותפאורה לטקסים.

תכונת האופי הבולטת של דוד הייתה הרצון לתת ללא גבול, והיא זו שהביאה אותו להיות גם בין המובילים של קייטנת "קו לחיים" על כל הכרוך בהיבטים הלוגיסטיים שלה. דוד עסק בהקמה הפיסית של מחנה הקיץ לילדים, על כל המשתמע מכך שמדובר בילדים בעלי מוגבלות תנועה. הוא בנה במות לשיפור הנגישות של ילדים בכסאות גלגלים, סככות להגנה מפני השמש, אמצעים תומכים ועוד. ע"צ דוד עיון נפטר ב-2013.

2005**2015****עם תלמידיו:**

ממעשה ידיו:

אולם 10

טריבונות

תפאורה לטקסים

מגורי שוחרים

שקלית בה"ד 20

שיפוץ חדר האוכל

בה"ד 20 במהלך מבצע "צוק איתן"

מבצע "צוק איתן" החל ביולי 2014. במסגרת המבצע היה הבה"ד שותף בסיוע בחזית ע"י חוליות אחזקה, ביצע רענוני הכשרות לאנשי המילואים וקיצר את משך ההכשרות.

במבצע הוציא הבה"ד לראשונה מדריכות "משואה", שהדריכו את היחידות בשטחי הכינוס.

לאחר המבצע, בוצע בבה"ד תחקור בהובלת מפקד ביה"ס למפקדים. לקחי המבצע הוטמעו בהכשרות השונות בבה"ד, בדגש על העמקת הידע למפקדים בתחום התחמושת ופיתוח תחום המשואה.

במהלך המבצע, החליף אל"מ עופר אזרד את אל"מ אליעזר בן הרוש בתפקיד מפקד הבה"ד, בטקס צנוע בראשות ראש אט"ל האלוף קובי ברק. אל"מ אליעזר בן הרוש קודם לתפקיד קצין החימוש הראשי.

נגדים מספרים רס"ם ברוך גל

רס"ם ברוך גל, מפקד קורס אכזרית ונמר, השתתף במבצע "צוק איתן": "בתחילת המבצע", הוא מספר, "יצאנו מהבה"ד למשימות חד-יומיות של הדרכות ורענונים לאנשי מילואים ולוחמים בשטחי הכינוס.

בהמשך, לאור ריבוי הכוחות וכלי הרק"ם, שונתה המשימה לתגבור צוותי החימוש ולסיוע באחזקת כלי הרק"ם השונים.

אני שובצתי בחטיבת הנח"ל, בגזרה הצפונית, כדי לסייע בבחינות ובאיתור תקלות באכזריות. במשך חודש ימים הסתובבנו בשטח, עברנו מגדוד לגדוד, בחנו את הכלים ותיקנו מהר ככל האפשר כדי להחזיר את הכלים ללחימה.

"מפעם לפעם", מספר ברוך, "שמענו פיצוצים וראינו הבזקי ירי, ואם היה מזל שמענו גם התראות "צבע אדום". בהתחלה זה היה קצת מפחיד. באינסטינקט הראשוני אתה מחפש מקום מסתור, אך אחרי מספר פעמים מתרגלים וממשיכים לעבוד כרגיל. הימים עברו מהר, והצלחנו לייצב את כשירות הכלים של החטיבה ועברנו מאחזקת שבר לאחזקה מונעת. כל יום עשינו סבב בגדודי החטיבה, ובכל אכזרית שיצאה מעזה לשטח הכינוס ביצענו טיפול כדי לשמור על כשירותה ללחימה. כמפקד קורס בבה"ד 20, אני תמיד אומר לחניכים שלי, שהלוחמים בגדוד יודעים להעריך את אנשי החימוש. חשתי זאת היטב ב"צוק איתן".

2005

2015

ביקור בחטיבת הצנחנים במבצע "צוק איתן"

רס"ם ברוך גל

אל"ם עופר אזרד
2016-2014

משנת 2014 ועד כה מכהן כמפקד בה"ד 20 אל"ם עופר אזרד.

לפני אל"ם אזרד ניצבו אתגרים רבים, והראשון שבהם היה הטיפול במוטיבציה של החניכים לאור כמות הנפקדים והעריקים. מתוך הבנה שהבה"ד הוא שער הכניסה לחיל, גובשה תוכנית בשיתוף מפקדת החיל לחיזוק תחושת השייכות החילית של החניכים. הפרק הראשון בתוכנית, הנקרא "החיבוק החימושי", עוסק בקליטת החניך בבה"ד, וכולל מגוון רחב של פעילויות שנועדו להבטיח קליטה רכה ונעימה בבה"ד ככל האפשר, ובכללן - ארוחה חגיגית ושיחה עם מפקד הבה"ד, תצוגת רק"ם, ראיונות מפקדים, טקס סיום הטירונות בהשתתפות המשפחות, ועוד.

העיסוק במוטיבציית החניך נעשה בשילוב תוכנית משמעת יחידתית, "קו הזינוק", המכוונת את המפקדים להילחם על כל חייל. התוכנית הביאה בתוך זמן קצר לירידה חדה במספר העריקים, לצמצום הנשר ולגידול בכמות החניכים המוכשרים בבה"ד ביחס לתכנון. הישגי הבה"ד בנושא זה הביאו להערכה רבה של גורמים בצה"ל ובכללם - קצין המשטרה הצבאית הראשי, שכתב מכתב הערכה, וראש אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה, האלוף קובי ברק, שהעניק לבה"ד פרס על הטיפול בחניכים והפחתת הנשר.

המעבר לקריית ההדרכה היה הנושא המרכזי בעבודת המפקדים בתקופה הזו. מתוך ההבנה, שלמעבר הגיאוגרפי יש היבטים לא פשוטים של הסתגלות פיזית ומנטלית, הוביל מפקד הבה"ד את פרויקט 'פסגה' בהדרכה, פרויקט העוסק בפיתוח סגל המפקדים - מפקדי קורסים, מפקדי תחומים ומפקדי מגמות - ע"י מפקדי בתי הספר. במשך למעלה משנה נערכו מפגשים לחיזוק השייכות והלכידות של המפקדים ולהגברת המוכנות האישית והמקצועית שלהם למעבר דרומה. בכלל זה, סדנאות מעברים, סיורים בקריית ההדרכה, מפגשים עם בנות ובני הזוג, ועוד.

פעילות נוספת לקראת המעבר דרומה הייתה תיקוף תקינת הבה"ד לאור המעבר, צמצום משמעותי של מפקדת הבה"ד וסגירת מוסדות היסטוריים בבה"ד, כגון פלוגת האחזקה, שצומצמה וצפויה להסגר כליל, ומדורים שלמים אשר צומצמו או עברו שינוי משמעותי, כגון מדור או"ש, לוגיסטיקה ועוד. מאידך, בוצעה הסדרה לכל הקשור לתקינת בתי-הספר של הבה"ד והתאמתם לצרכים העתידיים.

לצד המוכנות למעבר, החל הבה"ד בתהליך סגירת המכללה הטכנולוגית של החיל, תהליך שהיה מורכב מאוד למפקדים וכמובן לסגל המורים ולתלמידי המכללה. המכללה אומנם נסגרת לאחר 58 שנים, אך היא תיפתח שוב במתכונת חדשה כמכללה אט"לית אינטגרטיבית, המשלבת את כל חילות אט"ל.

2015

תצוגת רק"ם בבה"ד

אל"מ עופר אזרד בטקס סיום טירונות

**חניכת מתקן החרדים החדש
לקראת המעבר לקריית ההדרכה**

**יום עיון לקצינים
במסגרת תוכנית
'פסגה' בהדרכה'**

יום כשירות תחרותי במגמת אוטורניקה

גם תהליכי הכשרת המדריך עברו שינויים רבים. תהליך ההכשרה שולב בהכשרה בקרית ההדרכה ובפרק השלמה בבה"ד. כדי לשפר את מקצועיות המדריך, נבנה מסלול הכשרה הנקרא "חכם בריבוע", הכולל פרק שטח משמעותי.

בעקבות החלטת סגן הרמטכ"ל ב-2015 על ביטול ההכנה לקורס הקצינים בכלל צה"ל, הוחלט לפתוח בבה"ד מסלול חדש עבור הפיקוד הזוטר בבית הספר למפקדים, הכולל 2 קורסים חדשים - קורס 'מ"כ טכנולוגי' למערך השדה, וקורס חוזרי שירות לאוכלוסיית העתודאים. פרקי ההכשרות לקורסים האלה כללו תכנים מקצועיים, כגון נשק, ניווט וקשר, תכנים תורתיים ותכני מנהיגות ומורשת חילית. אירוע הדגל של קורס מ"כ טכנולוגי הוא שבוע הפיקוד על נגמ"ש, שבמסגרתו החניכים מוסמכים לפקד על נגמ"ש, ובסיום הקורס הם מקבלים את סיכת המחט"פ (מפקד חוליה טכנית פלוגתית). גם ההשלמה החילית לקורס הקצינים עברה שינויים, שהבולט מביניהם הוא ביצוע תרגיל "מנעול כחול" על גבי נגמ"שים, המותאם לעבודת הקצין בחירום.

מהפכת ההכשרה בבה"ד שהחלה בשנת 2013 והביאה לשינויים משמעותיים במשכי ההכשרות של קורסי היסוד והקורסים בשלבים המתקדמים, המשיכה במלוא התנופה ואף פרצה דרך בעולם הכשרות הרכב. פותח קורס "מאבחן מערכות רכב", המיועד לאוכלוסיית הנדסאי הרכב והמאפשר קבלת רישיון רכב ג' והסמכה לשלב מקצועי מתקדם כבר בתחילת דרכו הצבאית של החייל. הכשרה חדשה זו הביאה ערך מוסף ליכולות האחזקה במקצועות הרכב ליחידות בשטח.

נגדים מספרים | רס"ב רונית עזמה

רונית התגייסה לצה"ל בשנת 1984 כמש"קית שלישות בהנדסה קרבית. לאחר שנת קבע אחת בתפקיד זה, החלה בשנת 1987 את שירותה בבה"ד 20 כפק"רית. רונית מספרת: "בה"ד 20 היא יחידה גדולה מאוד עם תנועות כוח אדם רבות. בכל יום יש בבה"ד אתגר חדש. כפק"רית הבה"ד, האחראית על כל תנועות הסגל, עברו תחת ידי אלפי חיילים ומפקדים, משלב הקליטה, דרך הטיפול בחייל, ועד לתהליך השחרור.

במהלך השנים עברנו ביקורות אכ"א רבות, והודות למפקדים ולעבודת הסגל, עברנו את כולן בהצלחה רבה. במהלך השנים היה הבה"ד חלוץ בתחומי משא"ן רבים, החל מקליטת מערכת מידע וניהול כ"א "הפורטל", וכלה בפרויקט שחרור חיילים ביחידה, שזכה לתשבחות רבות.

לאחר 29 שנות שירות בבה"ד 20, אני יכולה להגיד שהבה"ד עבורי היה בית שני, והוא פיתח אותי אישית ומקצועית. כנגדת מהשלישות, אני חשה גאווה גדולה לשרת ביחידה שהטיפול באנשים שבה זכה להערכה. ליחידות רבות יש מה ללמוד מהאופן שבו החיל והבה"ד פועלים ועושים למען החניכים והסגל כולו."

2015

תרגיל "מנעול כחול" על נגמ"שים

בה"ד 20 בתקשורת

רס"ב רונית עזמה

החלפת שם החיל ותג היחידה

בכ"א בשבט תשע"ו, 31/01/2016, הופץ חוזר קטנא"ר לכלל צה"ל, המודיע על שינוי שמו של החיל לחיל הטכנולוגיה והאחזקה. שינוי זה אושר ע"י הרמטכ"ל, רא"ל גדי אייזנקוט. בעקבות שינוי שם החיל שונו גם תג השרוול של מפקדת החיל ובה"ד 20, החימושון, סמל הכומתה, וסיכת החיל.

בעקבות שינוי שם החיל וסמליו התקיים בבה"ד 20 בכ"ח אדר ב' תשע"ו, 07/04/2016, טקס החלפת תג היחידה בראשות מפקד הבה"ד אל"ם עופר אזרד.

חדש

ישן

תג חילי

ספר לימוד
סממני חימוש
חרב ועלי זית
גלגלי שיניים

סמל כומתה

כוונת
סמל האחזקה העולמי

טכנולוג

סממני חימוש
חרב
גלגל שיניים
כוונת

חדר מורשת חיל החימוש

באפריל 2002 נחנך חדר מורשת חיל החימוש בבה"ד 20. את המרכז תכננה ועיצבה האדריכלית קלוד גרונדמן, בסיועו של מפקד בה"ד 20, אל"ם יהודה שלמון. את רעיון המרכז הגה אל"ם יוסף פרחי, כדי להנחיל את מורשת החיל לדורות הבאים.

למרכז שני מתחמים עיקריים - מתחם תצוגה ומתחם ספרייה. מתחם התצוגה כולל מספר אנפים: אנף יחידות החיל, שבו מוצגות כל יחידות החיל; אנף מפקדי החיל לדורותיו; אנף ההתפתחות הטכנולוגית, המציג את הפיתוחים הטכנולוגיים שנעשו בחיל לאורך השנים; אנף מלחמות ישראל, שבו מוצגת פעילות החיל במלחמות ישראל, והוא כולל גם קיר "זיכור" לזכר חללי חיל החימוש, קיר מקבלי הצל"שים וקיר מקבלי פרס ביטחון ישראל מהחיל.

מתחם הספרייה הוא אולם המכיל 60 מקומות ישיבה להרצאות ולפעילויות בתחום הזהות והמורשת, כגון ערבי מורשת קרב, ערבי הנצחת חלל ושיחות של ותיקי החיל לסגל ולחניכים.

הכניסה לחדר המורשת

אולם ההרצאות

שדרת הקחש"רים

חדר האמל"ח

אתר ההנצחה לחללי חיל החימוש בעיר המאמצת, נתניה

במרוצת השנים, הלך וגבר הצורך בהקמת אתר הנצחה ייחודי לחיל, שאליו יוכלו להגיע משפחות החללים ולהתייחד עם זכר יקיריהם.

נתניה, העיר המאמצת של חיל החימוש, הקצתה את השטח הסמוך לבית יד לבנים לבניית אתר ההנצחה.

עם הקמת אתר ההנצחה, ביולי 1990, החל חיל החימוש לקיים בכל שנה טקס התייחדות עם חלליו. בה"ד 20, לאורך השנים, אחראי לארגון הטקס, החל משלב ההקמה, התפעול והאבטחה. נגדים וקצינים מהבה"ד משתתפים בפרויקט החילי "קשר של קבע" ומבקרים את משפחות חללי החיל בראש השנה, בחג הפסח ובימי הזיכרון.

תא"ל צבי אורן, שכיהן כקצין החימוש הראשי בטקס חנוכת האתר, אמר בטקס בין היתר: "אתר ההנצחה אמור להיות, מלבד אתר התייחדות, גם מרכז פעילות, זיכרון וחינוך למורשת החיל. להיות אתר חי ונושם, מקור השראה, שבו יושבעו חיילי ומפקדי חיל החימוש, מקום שבו יינשא בגאון וביגון זכר היקירים, שבמותם ציוו לנו את החיים".

**יזכור ה' את חללי בה"ד 20
אשר נפלו בעת מילוי תפקידם**

2016 - 1955

רב"ט רבינוביץ' ברנרד ז"ל

נולד ב- כ"ד בטבת תש"ב
נפל ב- כ"ג חשון תשכ"ג
נטמן בבית העלמין הצבאי
בחיפה.

סגן שטרנהיים יואב-יחזקאל (יאנוש) ז"ל

נולד ב-כ"ג אלול תרצ"ח
נפל ב- כ"ו סיון תשכ"א
נטמן בבית העלמין הצבאי
בקריית שאול.

רב"ט מכוריח שלמה ז"ל

נולד ב- י"ז בניסן תרצ"ח
נפל ב- ח' אב תשט"ז
נטמן בבית העלמין הצבאי
בקריית שאול.

טוראי סידר יוסף- גדליהו (יוסלה) ז"ל

נולד ב- ה' תמוז תש"ז
נפל ב- ז' כסלו תשכ"ו
נטמן בבית העלמין הצבאי
בנהריה.

טוראי דויד אברהם ז"ל

נולד ב- א' סיוון תש"ד
נפל ב- ד' כסלו תשכ"ד
נטמן בבית העלמין הצבאי
בחיפה.

רס"ל זיס יאיר ז"ל

נולד ב- י"ד אדר
נפל ב- כ"ה ניסן תשכ"ג
נטמן בבית העלמין הצבאי
בקריית שאול.

סגן פרל ראובן ז"ל

נולד ב- כ"ז כסלו תש"ז
נפל ב- י"ב אלול תשל"ב
נטמן בבית העלמין הצבאי
בקריית שאול.

טוראי לקס צבי (צביקה) ז"ל

נולד ב- כ"ז שבט תשי"א
נפל ב- י"א אדר ב' תש"ל
נטמן בבית העלמין הצבאי
בחיפה.

טוראי הורונציק יהודה ז"ל

נולד ב- כ"ד אלול תש"ח
נפל ב- כ"ו אייר תשכ"ז
נטמן בבית העלמין הצבאי
ברחובות.

טוראי במנלוקר אשר ז"ל

נולד ב- ז' שבט תשי"ח
נפל ב- כ"ז אייר תשל"ז

נטמן בבית העלמין הצבאי
בראשלי"צ.

שוחר כהן אהרון (רוני) ז"ל

נולד ב- י"ג אייר תשי"ז
נפל ב- כ' אייר תשל"ה

נטמן בבית העלמין בחיפה.

סמ"ר קורן (קורנהאוזר) יגאל ז"ל

נולד ב- י"ג תמוז תשי"ג
נפל ב- ט' תמוז תשל"ד

נטמן בבית העלמין האזרחי
בנתניה.

טוראי קלינגהופר אלי ז"ל

נולד ב- כ"ג תשרי תשכ"א
נפל ב- ג' אב תשל"ט

נטמן בבית העלמין הצבאי בפתח
תקווה.

טוראי כותה אלון ז"ל

נולד ב- כ"ט אדר תשי"ח
נפל ב- ו' אב תשל"ח

נטמן בבית העלמין סגולה
בפתח תקווה.

רב טוראי אילן רפי ז"ל

נולד ב- כ"ה תשרי תשי"ז
נפל ב- ג' חשוון תשל"ח

נטמן בבית העלמין הצבאי
בקריית שאול.

טוראי סעדה ירון ז"ל

נולד ב- ה' תמוז תשל"ה
נפל ב- ו' כסלו תשנ"ד

נטמן בבית העלמין בהוד השרון.

טוראי בצלאל אדיר ז"ל

נולד ב- ז' אדר תשל"ב
נפל ב- ו' שבט תשנ"א

נטמן בבית העלמין הר הרצל.

טוראי בן עיון עמרם (עמי) ז"ל

נולד ב- כ"ה שבט תשל"ב
נפל ב- ד' שבט תשנ"א

נטמן בבית העלמין הצבאי
באשקלון.

טוראי עבדיאייב ישראל ז"ל

נולד ב- כ"ט אייר תשל"ו
נפל ב- כ"ו אב תשנ"ו
נטמן בבית העלמין הצבאי בלוד.

רס"ן יעקובוב אברהם ז"ל

נולד ב- ו' אלול תשי"ב
נפל ב- י"ז סיוון תשנ"ה
נטמן בבית העלמין באשקלון.

שוחר אביטל גד (דוד) ז"ל

נולד ב- י"ג כסלו תשל"ט
נפל ב- כ"ז טבת תשנ"ה
נטמן בבית העלמין בבית שאן.

טוראי טויטו אבישג ז"ל

נולדה ב- י"ז שבט תשמ"א
נפלה ב- א' אלול תשנ"ט
נטמנה בבית העלמין בהר הרצל.

טוראי שזו שבתאי ז"ל

נולד ב- י"ח שבט תשל"ט
נפל ב- יא' טבת תשנ"ח
נטמן בבית העלמין הר הרצל.

סמל נאש קוג'אן ז"ל

נולד ב- י' בניסן תשל"ז
נפל ב- כ' ניסן תשנ"ח
נטמן בבית העלמין בכפר קמא.

רב"ט מנביץ אלכסנדר ז"ל

נולד ב- ג' סיוון תשמ"ב
נפל ב- כ"א בשבט תשס"א
נטמן בבית העלמין באשקלון.

רב"ט אפרת שרון ז"ל

נולדה ב- כ"ב תמוז תשמ"א
נפלה ב- ו' תמוז תש"ס
נטמנה בבית העלמין הצבאי
בהר הרצל.

רס"ב בר עוז בן ציון (בנצי) ז"ל

נולד ב- ט"ו אדר תשי"ח
נפל ב- י"ט תשרי תשנ"ט
נטמן בבית העלמין ברחובות.

טוראי דוידוב ישראל (יגאל) ז"ל

נולד ב- כ"ד שבט תשמ"ו
נפל ב- י"ח אב תשס"ו
נטמן בבית העלמין בחולון.

טוראי שמן מני ז"ל

נולד ב- י"ג טבת תשמ"ד
נפל ב- ב' כסלו תשס"ג
נטמן בבית העלמין הצבאי בחולון.

טוראי יוסף מאור ז"ל

נולד ב- כ"ג אייר תשמ"ג
נפל ב- ט"ז תמוז תשס"ב
נטמן בבית העלמין בטבריה.

סמל ממן נתנאל ז"ל

נולד ב- כ"ו טבת תנש"ג
נפל ב- ג' אלול תשע"ד
נטמן בבית העלמין בגן יבנה.

סמל לאוניד כציס ז"ל

נולד ב- ז' תמוז תשמ"ו
נפל ב- כ"ח טבת תשס"ד
נטמן בבית העלמין הצבאי בחולון.

סמ"ר צבאג שי ז"ל

נולד ב- כ"ג שבט תשמ"ו
נפל ב- כ"א כסלו תשס"ז
נטמן בבית העלמין הצבאי בקריית שאול.

סגן אבדי" אבדישב ז"ל

נולד ב- י"ט שבט תשנ"ג
נפל ב- כ"ד ניסן תשע"ו
נטמן בבית העלמין באילת.

פרק תהילים לעילוי נשמתם של חללי בה"ד 20 וכלל חללי צה"ל

נְשִׁיר לַמַּעְלוֹת
אֶשָּׂא עֵינַי אֶל-הַהָרִים
מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי.
עֲזָרִי מֵעַם ה'
עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
אֶל-יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ; אֶל-יָנוּם שִׁמְרֶךָ.
הִנֵּה לֹא-יָנוּם וְלֹא יִישָׁן
שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.
ה' שִׁמְרֶךָ ה' צִלְךָ עַל-יַד יְמִינֶךָ.
יוֹמָם, הַנֶּשֶׁמֶשׁ לֹא-יִכָּכֶה; וַיְרַח בַּלַּיְלָה.
ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל-רָע
יִשְׁמַר אֶת-נַפְשֶׁךָ.
ה' יִשְׁמַר צִאתְךָ וּבֹאֶךָ,
מֵעַתָּה, וְעַד-עוֹלָם.

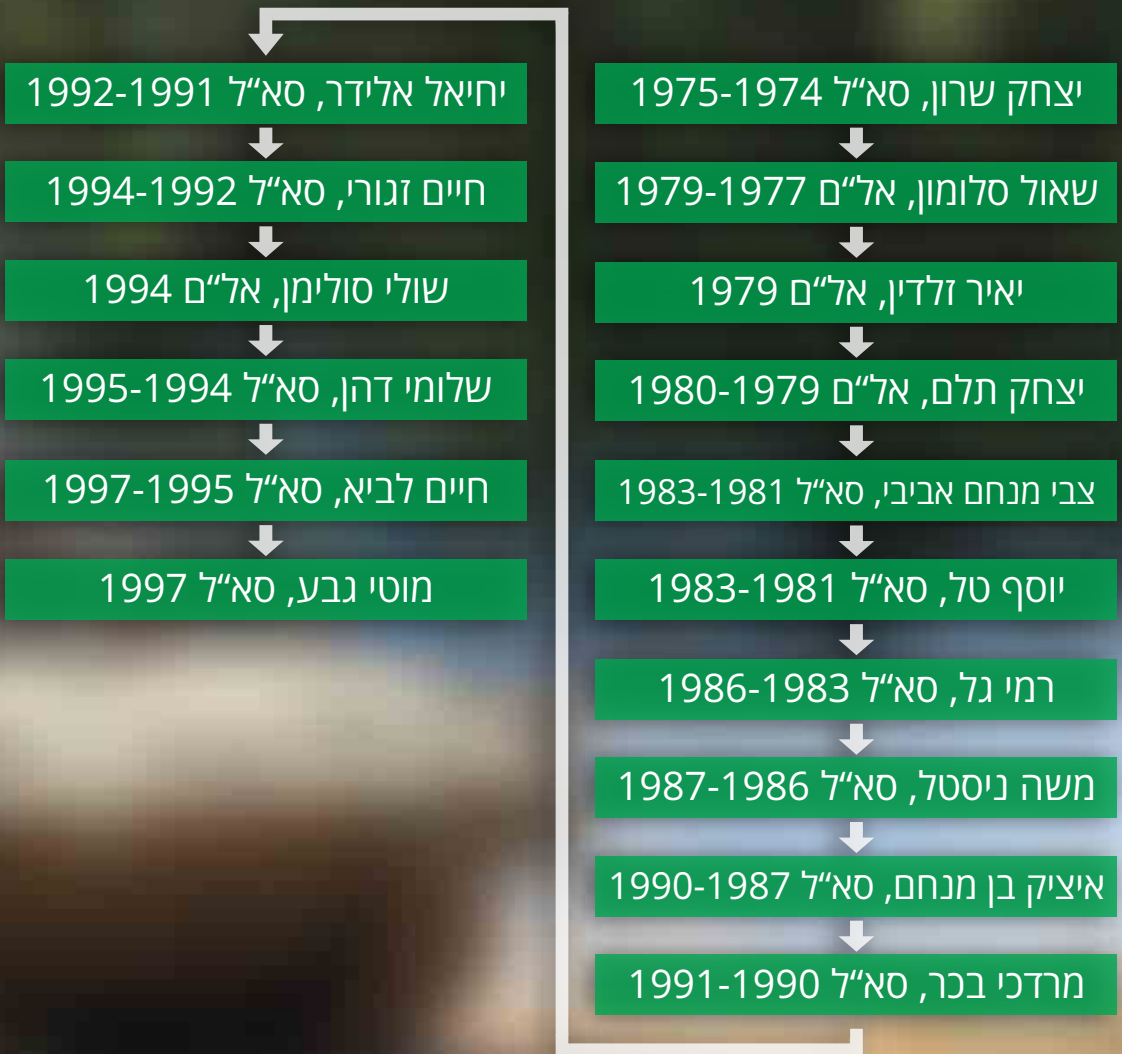
מפקדי בה"ד 20 לדורותיהם

סגני מפקדי בה"ד 20 לדורותיהם

מפקדי ענף אימון יחידות לדורותיהם

מפקדי ביה"ס למפקדים (מאמ"י) לדורותיהם

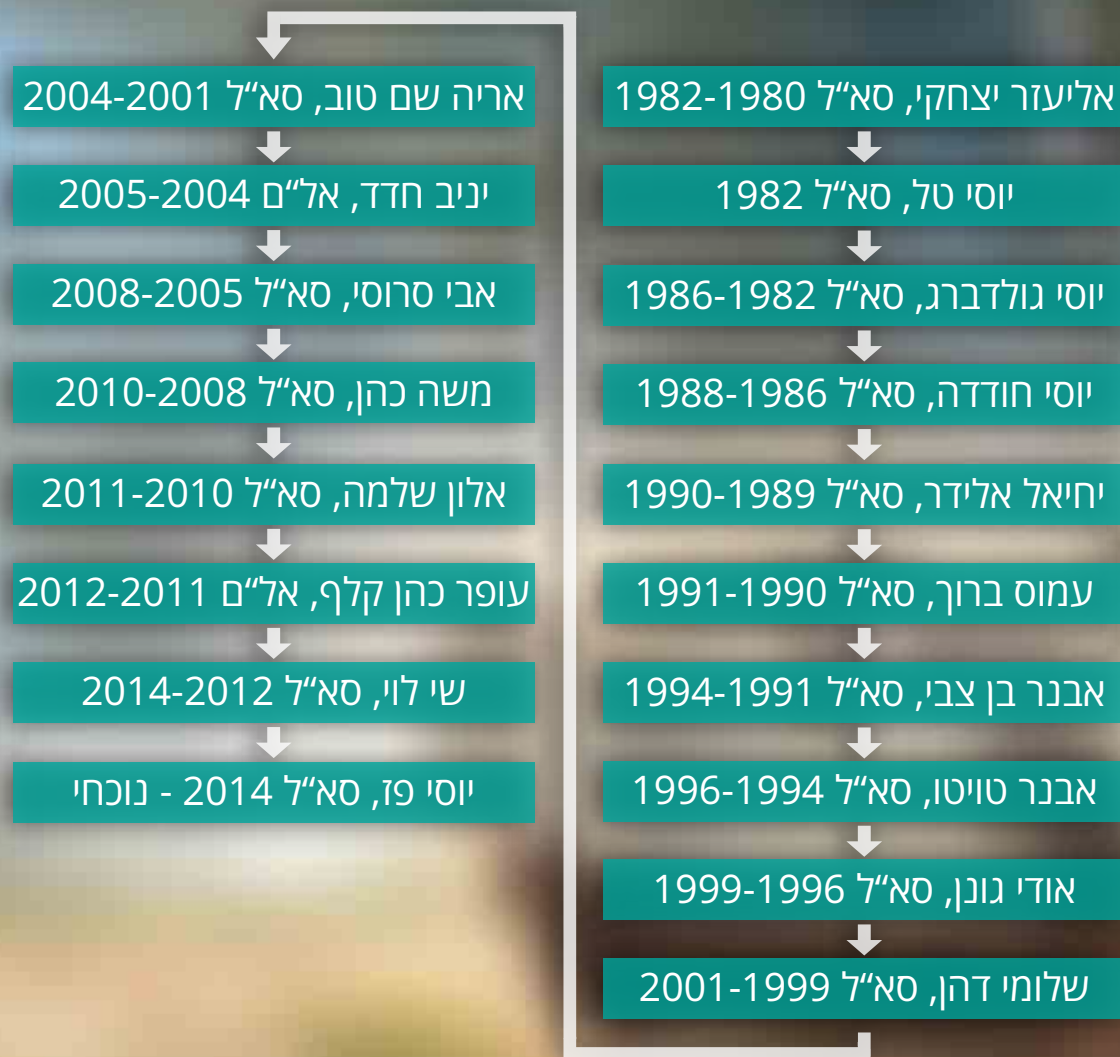

מפקדי ביה"ס טו"פ (מנ"ש) לדורותיהם

מפקדי ביה"ס השח"ר (מע"ם) לדורותיהם

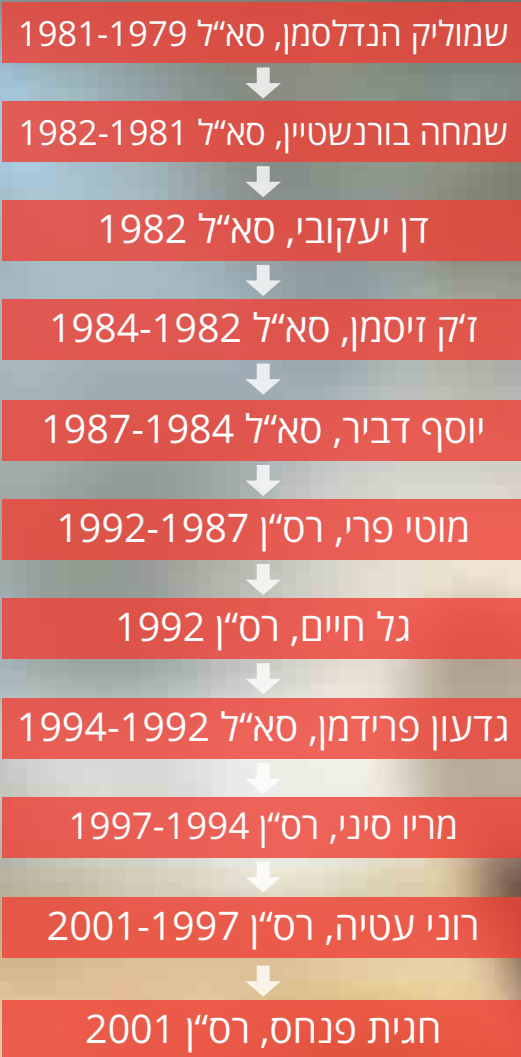

מפקדי המכללה הטכנולוגית לדורותיהם

מפקדי ענף ביסל"א לדורותיהם

מפקדי ענף תו"ן לדורותיהם

תודות:

אל"ם יהודה שלמון - סיוע באיסוף החומרים וסיוע לאורך כל הדרך
סגן דפנה צבי - ראיונות עם מפקדי הבה"ד לדורותיהם.
ניסים קאלו, יונתן ערמי ורנ"ג עופר זנגי - איסוף חומרים.
שלומית מוזס - עזרה הוצאת הספר לאור
רס"ן לירן לחמי - סיוע לוגיסטי.

וכן תודה לאנשים הרבים שתרמו להבאת הספר לידי גמר ולא הוזכרו כאן.
יבואו כולם על הברכה!

סוגרים שער...

ופותחים

שערה!

